

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

LOKALNA UPRAVA ZA KVALITET ŽIVOTA GRAĐANA

Faza 2

OPĆINA ŠIROKI BRIJEG

IZVJEŠĆE O KVALITETI ŽIVOTA ZA 2012./2013. GODINU

Svibanj 2013.

Projekt „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2” financira Europska unija
Stavovi izneseni u ovom dokumentu odgovornost su CCI i ni u kom slučaju ne predstavljaju stavove EU

SADRŽAJ

I UVOD	3
O Projektu –	3
Pristup kvaliteti života	4
Osvrt na europsko mjerenje kvalitete života	4
Metodologija	5
Opći podaci o općini Široki Brijeg	10
1. Ekonomska situacija	10
2. Stanovanje i lokalno okruženje	15
3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine	16
4. Struktura domaćinstva i odnosi u obitelji.....	20
5. Zdravlje i zdravstvo.....	21
6. Infrastruktura u općini.....	22
7. Životna sredina	23
8. Subjektivno bogatstvo	24
9. Uočeni kvalitet društva.....	25
III POREĐENJE MEĐU PROMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA.....	36
1. Poređenje među promatranim općinama i gradovima po setovima indikatora objektivne kvalitete života	36
SPISAK PORETKA OPĆINA/GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOJ KVALITETI ŽIVOTA	44
IV Zaključak	48
ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za Općinu Široki Brijeg	50
ANEKS 2 - Uporedne tabele subjektivne i objektivne kvalitete života građana	56
ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korištenih za mjerenje kvalitete života	60

I UVOD

O Projektu –

Centri civilnih inicijativa (CCI) su krajem 2010. godine započeli projekt „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2“, financiran od strane Europske unije, koji predstavlja svojevrsan unaprijeđeni nastavak prve projektne faze koja je trajala u razdoblju 2008. – 2010. godine. Osnovni cilj projekta je unaprijediti kvalitet života građana u onim segmentima koji su u cijelosti i djelimice u nadležnosti i odgovornosti lokalne uprave, ili lokalna uprava realno može utjecati na njihovo unapređenje. Projekt je pokrenut u 14 općina/gradova BiH koje su izabrane na temelju utvrđenih kriterija koji uključuju različit stupanj razvijenosti, urbanu i ruralnu orijentaciju, te teritorijalnu raznolikost¹.

Nadgledanjem rada lokalnih vlasti i kreiranjem baze podataka sa rezultatima nadgledanja uspostavlja se praksa neovisnog praćenja rada lokalnih vlasti u kontekstu kvalitete života građana, ali i stvara temelj za kontinuirano praćenje trendova u kvaliteti života građana.

(Grado)načelnici općina/gradova i lokalna administracija generalno trebaju pokazati više menadžerskih sposobnosti i uložiti više napora kako bi unaprijedili kvalitet života običnog čovjeka, u svakom pogledu. U tom smislu, kroz ovaj Projekt provodi se niz aktivnosti u ciljnim općinama/gradovima, koje bi trebale rezultirati odgovornijim i transparentnijim radom lokalne uprave.

Ono što je posebno zanimljivo, dio aktivnosti bit će usmjeren na pokretanje lokalnih kampanja, a u pravcu rješavanja problema na lokalnoj razini, koji budu identificirani kroz spomenuti proces monitoringa lokalne uprave i kvalitete života građana. U te kampanje bit će uključeni građani i lokalne NVO, kojima će biti pružene obuke kako bi mogle nastaviti slične aktivnosti i nakon okončanja Projekta.

Pored navedenih aktivnosti, cilj je i revitalizirati neke stare i uspostaviti nove mehanizme sudjelovanja građana u javnom životu i procesu donošenja odluka, kako bi se istovjetno povećala dvosmjerna komunikacija sa građanima, a ne samo jednosmjerna, kojom se građanima samo prezentiraju već gotove odluke i informacije, bez traženja povratne informacije i mišljenja.

Projekt potiče izravno uključivanje građana između ostalog i kroz forume odgovornosti i proračunske fokus grupe. Na Forumima odgovornosti (grado)načelnici imaju priliku da javnosti prezentiraju buduće planove i referiraju što su uradili tijekom svog mandata, a građani imaju priliku da postave pitanja o aktualnim problemima u svojoj zajednici.

Na proračunskim fokus grupama okupljaju se interesne skupine iz pojedinih oblasti gdje postoji određen problem, te se daju komentari na nacrt proračuna, u smislu izdvajanja neophodnih za rješenje određenog problema, ali se također evidentira postoje li mogućnosti

¹ Izabrane općine/gradovi su: Banja Luka, Tuzla, Novo Sarajevo, Mostar, Dobo, Pale, Foča, Trebinje, Bihać, Travnik, Široki Brijeg, Livno, Bijeljina i Zenica.

da se npr. kroz donošenje ili izmjene javnih politika na lokalnoj razini sustavno riješe određeni problemi građana.

Obzirom će se okončanim i ovim novim Projektom zaokružiti cjelokupan mandat aktualnih lokalnih vlasti, ovo i druga izvješća o kvaliteti života pomoći će građanima pri donošenju odluke na narednim lokalnim izborima. Jedna od aktivnosti u tom razdoblju bit će i praćenje predizborne kampanje u ciljnim općinama/gradovima, odnosno realizacije obećanja datih u predizbornoj kampanji onih (grado)načelnika koji osvoje vlast na lokalnim izborima 2012. godine.

Pristup kvaliteti života

Kvalitet života je ključni koncept, koji posljednjih godina ima sve veći značaj u području društvenih znanosti. Zbog sveobuhvatne prirode, kvalitet života uzima u obzir objektivne uvjete u kojima ljudi žive kao i subjektivnu ocjenu koju pojedinci donose o materijalnim sredstvima, koja su im na raspolaganju zajedno sa njihovim stavovima prema društvu i perspektivom kvalitete tog društva. Izučavanje kvalitete života također nastoji prikupiti važne informacije i saznanja o raznim oblastima života kao i načinu na koji se ljudi ophode prema istima u vrijeme društvene promjene. Ovakav pristup omogućava značajan doprinos društvenoj politici, otkrivajući potrebe i manjkavosti brojnih područja kvalitete života, i ističući nejednakost između društvenih grupa, što se može riješiti kroz ulaganja truda u društveni razvoj (Mærginean, 2004).

Prednosti pristupa kvaliteti života (Fahez, Nolan and Whelan, 2003) leže u sljedećim karakteristikama koje su ključni dio spomenutog pristupa:

Kvalitet života se uglavnom usredotočava na životne okolnosti pojedinaca tako što koristi mikro pristup. S ciljem rasvjetljavanja strukturalne pozadine, podatci se upotpunjuju informacijama koje se odnose na makro perspektivu stanja društva.

Kvalitet života je višedimenzijski koncept i obuhvaća spektar životnih oblasti. Baš kao što se fokusira na opis i objašnjenja raznih oblasti života, ovaj pristup također istražuje vezu između oblasti kao što su: ekonomska situacija, zaposlenost, zdravlje i zdravstvena zaštita, obitelj i domaćinstvo, obrazovanje i obuka, život u zajednici i društveno sudjelovanje.

Za mjerenje kvalitete života koriste se obje vrste indikatora, subjektivni i objektivni. Na ovaj način dobija se objektivna slika uvjeta za život, ali i subjektivna slika blagostanja, te se povrh toga, naglašava veza između dva navedena aspekta. Svojstvena karakteristika ovakvog pristupa je ta što omogućava uvid u način na koji ljudi reagiraju na objektivne okolnosti i kako se osjećaju povodom svojih života.

Osvrt na europsko mjerenje kvalitete života

Prvo značajno istraživanje o kvaliteti života provedeno je 2003. godine u 28 država (25 država Europske unije, dvije zemlje tada pristupnice - Bugarska i Rumunija, i zemlja kandidat – Turska). U svakoj državi je izabran reprezentativan uzorak ljudi. Oko 1.000 ljudi sa 18 i više godina je bilo ispitano u većini zemalja. Izuzetak su bile manje države – Cipar, Estonija, Luksemburg, Malta i Slovenija, gdje je ispitano oko 600 građana.

Upitnici, sastavljeni od strane istraživačkog konzorcija, sadržavali su pitanja o raznim životnim oblastima sa naglaskom na zaposlenost i radne uvjete, stanovanje, obitelj, društveno i političko sudjelovanje, kvalitet društva, te subjektivno bogatstvo. Prvu obradu podataka proveo je Istraživački centar u Berlinu (WZB). Dodano je nekoliko makro indikatora s ciljem pronalaženja i analiziranja veze između individualnih izvješća (npr. primanja domaćinstva) i društvenog stanja cijele države (npr. BDP po glavi stanovnika).

Istraživanje o kvaliteti života predstavlja prvi pokušaj velikih razmjera kako bi se istražio kvalitet života u širokom spektru država, naglašavajući izazove sa kojima se suočava EU u kontekstu proširenja.

Ovo istraživanje pružilo je jedinstvenu priliku poređenja kvalitete života u europskim državama prije i poslije pristupanja, budući je novi talas europskog istraživanja o kvaliteti života planiran za početak 2007. godine, kada je novi broj zemalja već imao dovoljno „staža“ u Uniji. Istraživanje je stvorilo istinitu sliku objektivnih, kao i subjektivnih aspekata života u proširenoj EU. Ipak, postojala su i ograničenja u prikupljanju podataka. Iako uzorak od oko 1.000 ispitanika po zemlji pruža generalni profil populacije, nije bio dovoljan za detaljnije analize podgrupa kao što su doseljenici ili samohrane obitelji. Štoviše, široki spektar tema na koje se odnosi upitnik jeste veoma bitna karakteristika istraživanja, ali je ipak nedovoljan za neku dublju analizu pomenutih tema. Pojedini vidovi kvalitete života su izmjereni mnogo manjim skupom indikatora nego što je inače potrebno u visoko specijaliziranim istraživanjima. Međutim, osnovni adut ovog istraživanja je što pruža uvid u glavne aspekte kvalitete života, obuhvatajući oboje, objektivno i subjektivno gledište.

Upravo ovakav, i objektivni i subjektivni pristup, bio je uzor dizajniranju metodologije praćenja i mjerenja kvalitete života u ciljnim općinama/gradovima u BiH.

Metodologija

U prvoj fazi Projekta, CCI je u dva navrata objavio izvješća o stanju kvalitete života u ciljnim općinama/gradovima, međutim ključni nedostatak bio je nepostojanje sustava vrednovanja indikatora i pretvaranja svih dobijenih pokazatelja u numeričke pokazatelje, kojim bi se u konačnici mogle rangirati općine/gradovi, odnosno kako bi im mogao biti dodijeljen indeks kvalitete života. Iako su, radi različite veličine općina/gradova i broja stanovnika, svi pokazatelji pretvarani u vrijednosti u odnosu na broj stanovnika i postotke vrijednosti, bilo je moguće rangirati općine/gradove samo prema jednom indikatoru, ali ne i u zbirnom rezultatu. Također, nedostajao je segment osobnog (ne)zadovoljstva građana pojedinim oblastima kvalitete života.

Radi otklanjanja ovih problema i unapređenja procesa praćenja kvalitete života u ciljnim općinama/gradovima, u drugoj projektnoj fazi, CCI je pristupio Centru za kvalitet iz Kragujevca, sa zahtjevom za unapređenje alata za mjerenje kvalitete života. Tim Centra za kvalitet, na čelu sa prof. dr Slavkom Arsovskim, kreirao je metodologiju mjerenja kvalitete života, koja je u smislu setova indikatora koji su se posmatrali bila usklađena sa europskom praksom mjerenja kvalitete života. Metodologija se temeljila na prikupljanju podataka kroz

anketni upitnik, i prikupljanju podataka od relevantnih institucija koje istima raspolazu (općine/gradovi, javne ustanove i poduzeća, zavodi za statistiku i zapošljavanje, itd.). Također, vrednovanje indikatora bilo je jednostavnim matematičkim formulama svedeno na indeksne vrijednosti, čime su se stvorile pretpostavke za jasnija poređenja dobijenih parametara, kako po horizontali tako i po vertikali, odnosno i među posmatranim općinama/gradovima, a i unutar jedne općine/grada tijekom duljeg vremenskog razdoblja.

a) Metodologija prikupljanja podataka

Primarni izvor informacija za jedan dio indikatora bili su razni službeni dokumenti² koje su objavljivale lokalne uprave i druge institucije, korespondencija sa kontakt osobama u općinama/gradovima i javnim poduzećima koje su dostavljale odgovore na postavljena pitanja, zabilješke sa praćenja sjednica SO/OV, te druga analitička izvješća urađena u proteklom razdoblju. Sekundarni izvor informacija bili su podatci objavljivani u medijima i internet prezentacijama lokalnih uprava i javnih poduzeća, te podatci zavoda za statistiku RS i FBiH, zavoda za zapošljavanje, te entitetskih i kantonalnih MUP-ova.

Drugi dio podataka prikupljen je anketnim upitnikom koji je proizveo Centar za kvalitet, u suradnji sa CCI projektnim timom. Anketni upitnik sadržavao je ne samo ona pitanja koja su se odnosila na zadovoljstvo građana pojedinim oblastima kvalitete života, nego i sva ona pitanja koja su trebala da posluže za indeksno izražavanje pojedinih indikatora, a do čijih vrijednosti nije bilo moguće doći izravnim putem. Npr., projektni tim ustanovio je da općinske/gradske i druge službe ne raspolazu bitnim podacima (ni preciznim niti procjenom) kao što su struktura vlasništva i površina stambenog prostora, prihodi domaćinstva, procjena siromaštva, te niz drugih pokazatelja. Također, bitan podatak u ocjeni ekonomskog stanja koji ne postoji na lokalnoj razini, a to je bruto domaći proizvod (BDP), pa je za potrebe ovog izvješća korištena formula za procjenu BDP-a na općinskoj/gradskoj razini preuzeta od Federalnog zavoda za razvoj.

Svi prikupljeni podaci softverski su obrađeni kako bi iz njih bilo moguće izvesti numeričke pokazatelje u indeksnom formatu, kako je zahtijevao definirani alat za mjerenje kvalitete života.

b) Socio-demografske i druge odlike uzorka anketiranja

Veličina uzorka stratificirana je i kvotirana na osnovu procjene broja stanovnika ciljnih općina/gradova, a kako bi se zadovoljio osnovni kriterij da statistička greška bude manja od 10%. Svaka općina/grad je jedan stratum, a stratumi nisu, kao što je to uobičajeno, u potpunosti proporcionalni veličini općine/grada nego su definirane kvote od 80 do 120 ispitanika, ovisno od veličine općine/grada. Na taj način smo izbjegli da iz malih općina imamo premalo ispitanika i da zaključivanje i poređenje rezultata sa većim

² Službeni glasnici, proračuni općina/gradova, Izvješća i programi rada, odluke, zaključci, rješenja, te strategije razvoja i druge studije

općinama/gradovima bude nepouzđano. Ukupno je anketirano 1.381 ispitanika u 14 ciljnih općina/gradova. Ključni princip bio je slučajni uzorak, uz poluzadatu komponentu koja se ogledala kroz prethodno definiran odnos muškaraca i žena, te ruralnu i urbanu orijentaciju ispitanika.

c) Vremenski okvir

Prikupljanje podataka iz institucija vršeno je krajem 2012. i početkom 2013. godine, a kao referentna datumska točka korišten je 31.12.2012. godine, za one podatke koji se izražavaju i dostupni su jednom godišnje ili jednom u 6 mjeseci. Dio podataka prikupljen anketnim istraživanjem proveden je u travnju 2013. godine. Međutim, veoma značajan dio podataka i informacija bitnih za narativni dio izvješća o kvaliteti života građana i rada lokalne uprave prikupljan je tijekom cijele 2012. godine kroz kontinuirano praćenje rada lokalnih vlasti i društvenih dešavanja na području ciljnih gradova i općina.

d) Uočeni problemi u radu

Problemi u radu tijekom prikupljanja podataka, istraživanja i izrade izvješća bili su raznoliki. Sporost dostavljanja nekih traženih informacija, dostavljanje nepreciznih, uopćenih ili netočnih informacija, čak i skrivanje informacija, različiti podatci iz različitih izvora po istom parametru, te maglovite i neprecizne stavke u proračunima općina/gradova, bile su osnovne prepreke.

Iako je projektni tim veliki napor uložio za jasno definiranje anketnog upitnika, te isti uspješno testirao na području općine Bijeljina, uočen je niz problema tijekom provođenja ankete. Različita percepcija pojmova korištenih pri ispitivanju, ali i drugi praktični problemi pratili su istraživače u njihovom radu, što je tražilo dodatni vremenski angažman i napor u adekvatnim pojašnjenjima upita koji su se postavljali. Razlika između kvalitete vode i kvalitete vodoopskrbnog sustava, razlika u razumijevanju pitanja vezanih za zadovoljstvo infrastrukturom u smislu je li ispitanik koji odgovara korisnik određene oblasti infrastrukture, ili kao netko tko nije korisnik (npr. grijanje, gradski vodovod) može dati odgovor na postavljeno pitanje, samo su neke od prepreka na koje se nailazilo. Slično je bilo i sa razumijevanjem ispitanika ocjene kvalitete centralnog grijanja, pa smo u sredinama gdje ne postoji sustav (daljinskog) centralnog grijanja putem centralne toplane, ipak dobijali odgovore o njegovom kvalitetu, kao što je slučaj u Širokom Brijegu, Trebinju, Mostaru i Bihaću. Ustanovljeno je da su u ovim slučajevima ispitanici pojam centralnog grijanja percipirali kao vlastito centralno grijanje koje imaju instalirano u svom domaćinstvu.

Postotak odbijanja ispitanika da sudjeluju u anketi kretao se od 10% pa čak i do 40%. Zanimljiv broj ispitanika odustao je tijekom samog ispitivanja. Međutim, relativno je veliki broj odgovora „ne znam“ i „odbija“ na pojedina pitanja, obično kod onih pitanja gdje ispitanici u stvari nisu konzumenti pojedine oblasti društvenog života, npr. kultura, šport, kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana, ili gdje je trebalo odgovoriti na tzv. osjetljiva pitanja kao što su mjesečna primanja domaćinstva, je li domaćinstvo bilo u dugu, i sl.

Pored toga, za pouzdaniji analitički prikaz potrebno je bilo uzeti u obzir i različite nadležnosti koje imaju lokalne uprave u RS i FBiH, obzirom na postojanje srednje razine vlasti u FBiH.

e) Metodologija vrednovanja indikatora

A – Najprije su definirane dimenzije kvalitete života:

1. Ekonomski aspekt
2. Socijalni aspekt
3. Aspekt životne sredine
4. Aspekt znanstvenog i tehnološkog razvoja

Vrednovanje kvalitete života u općinama/gradovima urađeno je sa prve tri dimenzije³.

B – Definiranje setova indikatora po dimenzijama kvalitete života

Kreirana je jednostavna tabela sa definiranjem poretka i vrijednosti setova indikatora objektivne kvalitete života. Poredak za setove indikatora su određeni na osnovu istraživanja i dobre prakse drugih, prije svega, razvijenih zemalja (EU, SAD, Engleska i Novi Zeland).

Maksimalna vrijednost indeksa objektivne kvalitete života je 80, jer se ocjena pojedinačnih indikatora svodila na raspon od 1 do 10, a time i setova indikatora svođenjem na vrijednost 10. Poredak seta indikatora daje konkretan utjecaj tog seta na indeks kvalitete života (dato u zadnjoj koloni setova indikatora (na primjer $14,4 \cdot x / 50$). Također, moguće je za maksimalnu vrijednost indeksa kvalitete života uzeti i 1 (kakvi se prikazi uglavnom daju kod mjerenja kvalitete života za države po nekim postojećim metodologijama), a to se dobija preko jednostavne proporcije $1 \cdot y / 80$, gde je y izračunata vrijednost kvalitete života za neku nižu jedinicu posmatranja, u našem slučaju za općinu.

C – Izračunavanje vrijednosti setova indikatora

(1) Prvo su definirani indikatori koji ulaze u svaki set indikatora. Indikatori unutar jednog seta mogu da budu izlistani u većem ili manjem broju, ovisno od različitih faktora, prvenstveno dostupnosti potrebnih podataka za njihovo izračunavanje, ali i realnih raspoloživih resursa i kapaciteta koji diktiraju do koje mjere je moguće ići u dubinu svakog seta indikatora.

(2) Pribavljanje informacija za svaki pojedinačni indikator vršeno je u obliku podobnom za numeričko izražavanje. Dio informacija dobijen je u kvantitativnim, a dio u kvalitativnim iskazima.

(3) Uređivanje vrijednosti indikatora da budu pogodni za ekspertno ocenjivanje i statističku obradu.

(4) Statistička obrada dobijenih podataka i informacija

³ Aspekt znanstvenog i tehnološkog razvoja u potpunosti je izostavljen iz istraživanja, obzirom da je doprinos lokalnih zajednica u BiH minimalan i zanemarljiv kada je u pitanju ova oblast

(5) Dodjeljivanje numeričkih vrijednosti za dobijene kvantitativne vrijednosti (od 1 do 10) i utvrđivanje prosječne vrijednosti ocjene za svaku općinu/grad pojedinačno.

(6) Dodjeljivanje poretka i vrijednosti za svaki kvalitativni iskaz (primjer u tabeli)

Indikator	Kvalitativni iskaz					
Subjektivno ekonomsko naprezanje	Veoma lako	Lako	Prilično lako	Sa poteškoćama	Teško	Sa velikim teškoćama
Poredak/vrijednost	10	8	6	4	2	1

Nakon dodjeljivanja vrijednosti, izračunata je ocjena za svaki indikator pojedinačno, i samu općinu/grad.

Maksimalna vrijednost za svaki indikator je 10, minimalna 1.

Dobijene vrijednosti indikatora se svode na vrijednost 10, a preko jednostavnog odnosa datog u svim tabelama setova indikatora (ovisno od broja indikatora za svaki set: npr – $9,6 \cdot x/30$; $13,6 \cdot x/40$; itd, pogledati Aneks 1.)

D – dobijanje indeksa objektivnog kvaliteta života

Indeks kvalitete života se dobija prostim zbirom dobijenih vrednosti setova indikatora i može iznositi maksimalno 80 bodova za općinu/grad. Kao što je ranije pojašnjeno, ovo se može svesti na skalu od 0 do 1.

E – indeks subjektivne kvalitete života

Subjektivni indeks kvalitete života temelji se na kvantitativnim ocjenama zadovoljstva ispitanika pojedinim komponentama kvalitete života, na skali od 1 do 10. Maksimalna ukupna vrijednost indeksa subjektivne kvalitete života je 30, a princip izračunavanja je isti kao i za objektivni indeks kvalitete života.

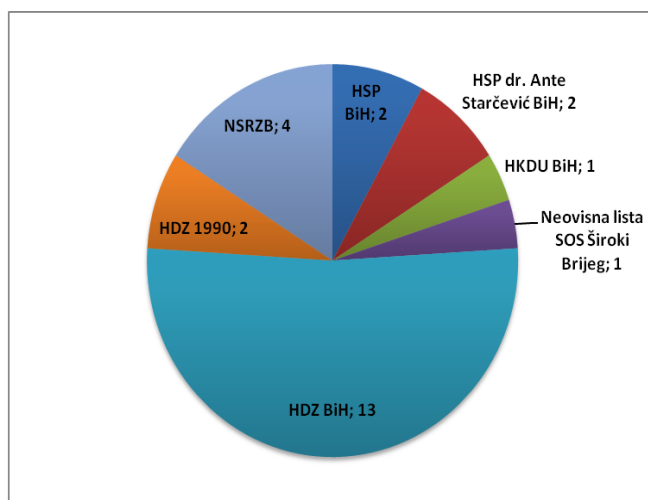
Opći podaci o općini Široki Brijeg

Općina Široki Brijeg⁴ je administrativno, gospodarsko, kulturno, prosvjetno i vjersko središte Zapadnohercegovačkog kantona. Granične općine su Posušje, Grude, Ljubuški, Čitluk i Mostar. Površina općine Široki Brijeg je 388 km². Sam grad se nalazi na magistralnom putnom pravcu Mostar - Split, a od Mostara je udaljen tek dvadesetak kilometara. Široki Brijeg je cestovno čvorište u kojem se križa nekoliko značajnih cestovnih putnih pravaca. Općina Široki Brijeg broji cca. 26.359 stanovnika.⁵

Nakon lokalnih izbora 2008. godine, dužnost načelnika općine po drugi put zaredom obnašao je Miro Kraljević (HDZ BiH), a stranke sa najvećim brojem mandata u Općinskom vijeću (OV) Široki Brijeg za mandatno razdoblje 2008.-2012.godine su Hrvatska demokratska zajednica BiH i Narodna stranka Radom za boljitak sa po 9 mandata. 4 mandata ima HSP BiH, a 3 je imao HDZ 1990. No, dvoje vijećnika je istupilo iz HDZ 1990, te su postali nezavisni vijećnici.

S obzirom da je 2012.godina bila ujedno i godina u kojoj su održani lokalni izbori za razdoblje 2012.-2016.godina, na istima je s ubjedljivom premoći pobijedio HDZ BiH, sa načelnikom Mirom Kraljevićem na čelu, koji u svom trećem uzastopnom mandatu sa 13 vijećnika ima apsolutnu većinu u vijeću, te može samostalno odlučivati. Stranački sastav u OV-u trenutno izgleda kao u dijagramu koji slijedi⁶:

Načelnik općine: Miro Kraljević (HDZ BiH)

Predsjednik OV: Vinko Topić (HDZ BiH)

1. Ekonomska situacija

Iako se o prijedlogu Proračunu za 2012.godinu raspravljalo na 44.sjednici Općinskog vijeća (29.12.2011.g.), isti nije izglasan u OV. Na navedenoj sjednici, pomoćnik Općinskog načelnika

⁴ Kratki dokumentarni film o Širokom Brijegu možete pogledati na ovom linku:

http://www.sirokibrijeg.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=1732&Itemid=96

⁵ Posljednja procjena Federalnog zavoda za statistiku, zaključno sa 30.06.2012. godine

⁶ Pregled vijećnika OV Široki Brijeg možete vidjeti na ovom linku:

http://www.sirokibrijeg.ba/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=213

za financije Mate Zadro istaknuo je da će izvorni javni prihodi biti uvećani za sredstva od EP HZ-HB, te da se poboljšala naplata poreza na dohodak. Zadro je također obrazložio da bez obzira na ova dva prihoda proračun za 2012.godinu je za oko 10% manji u usporedbi sa 2011. iz razloga što u 2012. godini nema primitaka kreditne mase, a koja su bili prisutni u 2011.godini. Financiranje se, do usvajanja prijedloga Proračuna za 2012.godinu na 45.sjednici OV-a (23.02.2012.g.) vršilo sukladno Odluci o privremenom financiranju. Kako je i najavljeno, Proračun za 2012.godinu je usvojen u iznosu od 8.883.000 KM, što je oko 9% manje od Rebalansa Proračuna za 2011.godinu.

Plan 2009. (KM)	Rebalans 2009 (KM)	Plan 2010. (KM)	Plan 2011. (KM)	Rebalans 2011. (KM)	Plan 2012. (KM)	Izvršenje 2012. (KM)
9.980.800	8.754.700	8.080.000	9.768.400	9.783.400	8.883.000	8.950.964,82

Set indikatora o ekonomskoj situaciji uključuje sljedeće indikatore čija vrijednost ulazi u izračunavanje kvalitete života građana: razina prihoda (BDP, prihodi po domaćinstvu), razina siromaštva, dugovi domaćinstva, subjektivno ekonomsko naprezanje (sastavljanje „kraja s krajem“), te prosječna plaća u općini/gradu. Izračunom svih navedenih parametara, Široki Brijeg se smjestio na treće mjesto kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za ekonomsko stanje u 14 promatranih općina.

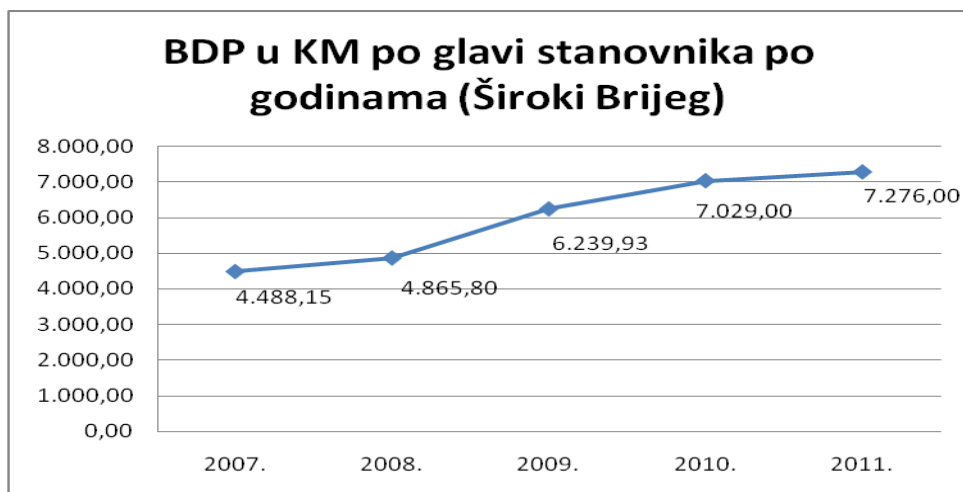
1.1. Razina prihoda

BDP po glavi stanovnika općine Široki Brijeg u 2011. godini⁷ je iznosio 7.276 KM, te je u odnosu na 2010. godinu narastao za čak 3,4%. BDP po stanovniku u FBiH za 2011. godinu iznosio je 5.723⁸ KM, a u BiH 6.684⁹, što znači da je BDP i u 2011.godini po stanovniku Općine Široki Brijeg iznad federalnog i državnog prosjeka.

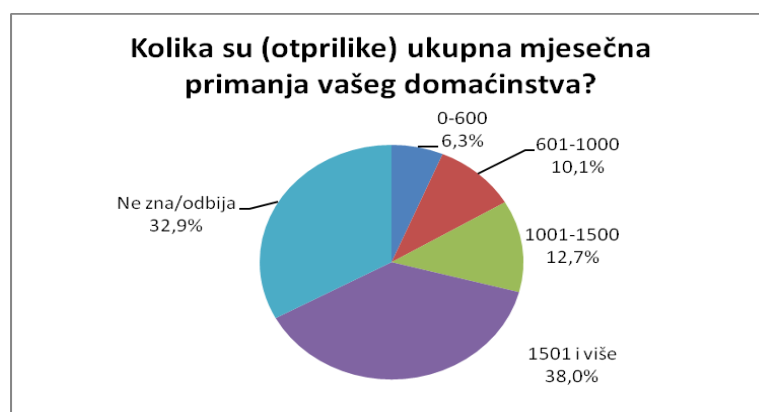
⁷ Podaci za 2012. godinu još uvijek nisu dostupni.

⁸ Agencija za statistiku FBiH

⁹ Agencija za statistiku BiH

Iz grafikona ispod, koji pokazuje ukupna mjesečna primanja po anketiranom domaćinstvu, vidljiva je i ekonomska situacija u Općini Široki Brijeg. Od anketiranih građana, najveći postotak (cca. 38%) građana ima ukupna primanja domaćinstva veća od 1.500 KM.

Prosječna ukupna primanja anketiranih domaćinstava u općini Široki Brijeg iznose 1.653,96 KM, što je za cca.300 KM manje od prosjeka u 2011.godini. No, unatoč tome Široki Brijeg je ponovno zauzeo prvo mjesto po visini ukupnih prosječnih primanja anketiranih domaćinstava među 14 promatranih općina.

Prema nekim podacima sindikata u BiH¹⁰, sindikalna potrošačka košarica¹¹ se u BiH kreće od 1600-1800 KM, a prema podacima ombudsmana za zaštitu prava potrošača u BiH¹² čak i do 2000 KM¹³, što je vjerojatno i najrealnija procjena, te nam time postaje jasno kako u BiH

¹⁰ URL: <http://www.livno-online.com/bih/12289-dvije-bh-plae-dovoljne-samo-za-jednu-potroaku-koaricu>

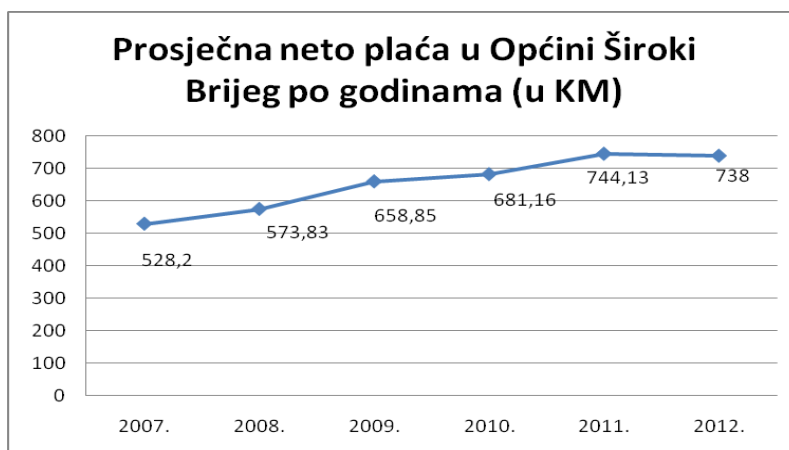
¹¹ U sindikalnu potrošačku košaricu spadaju troškovi prehrane, stanovanja, prijevoza, higijene, odjeće, obuće, održavanja kućnih aparata i drugog.

¹² URL: <http://www.futura.ba/zastita-potrosaca/2961-prosjena-plaa-u-bih-dovoljna-samo-do-13-u-mjesecu>

¹³ Prema riječima gđe. Gordane Bulić, predsjednice Saveza udruženja potrošača BiH, sindikalna potrošačka košarica se kreće na nivou od 1500 – 2000 KM, međutim, trenutno u BiH nema jedinstvenog tumačenja kolike količine osnovnih životnih namirnica i usluga spadaju u sindikalnu potrošačku košaricu, jer državne i federalne agencije za statistiku te podatke više ne objavljuju s obzirom da bi iste trebalo prilagoditi standardima Europske

“golo” preživljavanje predstavlja vještinu, koju su samo rijetki građani uspješno svladali. Naprotiv, većina građana, jedva spajaju kraj s krajem, a minimalna primanja umirovljenika od 310 KM su jedva dostatna za podmirenje tek nešto više od petine potrošačke košarice.

Prosječna plaća u Općini Široki Brijeg je, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, na kraju 2012. godine iznosila 738 KM, što predstavlja pad od 0,8% u odnosu na 2011.godinu.

1.2. Razina siromaštva

Prema primijenjenoj metodologiji u istraživanju, siromašnim se smatraju ona domaćinstva čiji su mjesečni prihodi ispod 60% od prosječnih mjesečnih primanja po domaćinstvu u BiH, odnosno ispod 570 KM, a u Širokom Brijegu je, sudeći prema anketi, takvih 6,3% domaćinstava, te se time Široki Brijeg svrstao na posljednje mjesto po siromaštvu od 14 promatranih općina/gradova. Za usporedbu, u Bihaću je takvih 42% anketiranih domaćinstava.

Siromaštvo je također predstavljeno brojem korisnika javne kuhinje u jednoj općini/gradu, no u Općini Široki Brijeg ne postoji javna kuhinja, kao ni izgrađene stambene jedinice za socijalno ugrožene, što je, kako smo i u prethodnom izvješću spomenuli, svakako nešto čemu će lokalna vlast trebati posvetiti vrijeme i sredstva u budućnosti za razmatranje ove problematike. Naime, Općina bi u nekom budućem razdoblju trebala napraviti neku vrstu analize koliko je zapravo javna kuhinja potrebna ovoj općini, te ukoliko se iskaže potreba za istom, poduzeti određene mjere kako bi se na adekvatan način odgovorilo na ovu potrebu, bilo da je to otvaranjem pučke kuhinje ili dostavljanjem obroka na kućnu adresu.

1.3. Dugovi domaćinstva

Od anketiranih građana, tek cca. 4% ih je bilo u dugu što se tiče plaćanja nekih računa vezano za režije i sl., što predstavlja znatno poboljšanje u odnosu na 2011.godinu kada je

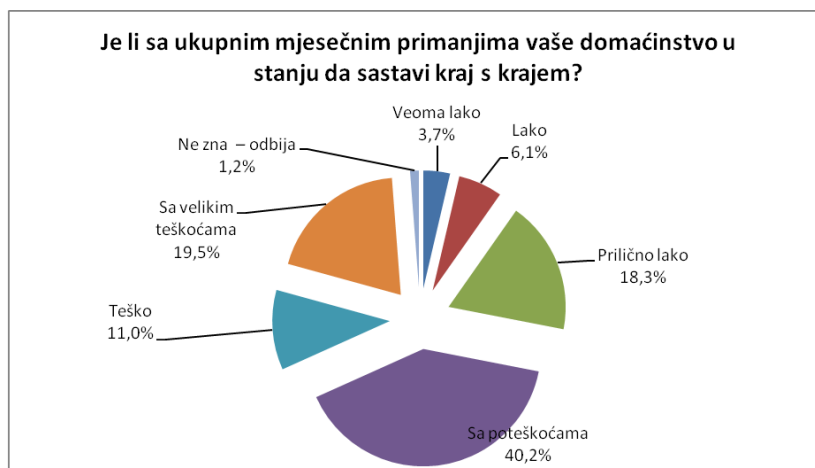
Unije, što je ujedno i jako iscrpan i skup posao, kojeg se zasad nitko u BiH nije spreman prihvatiti, te nam stoga jedino preostaje da iz mora različitih informacija uzmemo neki generalni okvir.

cca. trećina građana izjavila da kasni sa plaćanjem određenih računa. Kuriozitet je da su prilikom anketiranja, građani, koji imaju najniža ukupna primanja domaćinstva uglavnom odgovarali da uredno prvo plate sve režijske troškove, a potom ono što ostane iskoriste u druge svrhe.

1.4. Subjektivno ekonomsko naprezanje

Zabrinjavajući je podatak da, baš kao i u 2011.godini, i u 2012. godini oko tri četvrtine anketiranih građana sa teškoćama sastavlja kraj sa krajem iz mjeseca u mjesec, a tek oko 28% građana je izjavilo da sa ukupnim prihodima domaćinstva nekako uspijevaju postići balans između prihoda i rashoda.

Ako uzmemo u obzir prethodno navedene podatke o prosječnim primanjima domaćinstava i prosječnoj potrošačkoj košarici, postavlja se realno pitanje, na koji način građani općine Široki Brijeg, ali i BiH općenito, uspijevaju preživjeti iz mjeseca u mjesec? Odgovor sigurno treba tražiti i u podatku da su „Građani BiH na osnovu kratkoročnih kredita na kraju ožujka 2012.godine bili zaduženi 4,14 milijardi KM što je za 165 milijuna KM više u odnosu na kraj 2011. godine. Ukoliko se posmatra presjek zaključnih brojki s kraja trećeg mjeseca, u odnosu na isti mjesec 2011. godine, zaduženost stanovništva za kratkoročne nenamjenske kredite porasla je za 278 milijuna KM, navodi se u podacima Centralne banke BiH.

Stručnjaci ocjenjuju kako činjenica da se građani BiH sve više zadužuju da bi „krpili“ kućne proračune i riješili neke od svojih svakodnevnih i sezonskih potreba ukazuje na veoma tešku ekonomsku situaciju obitelji u BiH.”¹⁴ Stručnjaci upozoravaju da je porast zaduženosti u BiH više nego alarmantan, jer je riječ o podatku koji nedvosmisleno pokazuje da se standard građana rapidno pogoršava! A u većini slučajeva veći dio kredita potrošen je za servisiranje svakodnevnih potreba i već podignutih kredita, a ne za pokretanje nekog biznisa i otvaranje novih radnih mjesta.

1.5. Prioriteti u općini

Od sljedećih ponuđenih odgovora: putna infrastruktura, projekti poticaja zapošljavanju, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, unapređenje komunalnih usluga, uređenje zelenih površina i rekreativnih kapaciteta, ulaganje u športsku infrastrukturu i razvoj športa, anketirani građani Općine Široki Brijeg smatraju da su tri najprioritetnija pitanja, kojima bi se Općina trebala baviti, kako slijedi:

1. Projekti poticaja zapošljavanju
2. Putna infrastruktura
3. Uređenje zelenih površina i rekreativnih kapaciteta

2. Stanovanje i lokalno okruženje

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za stanovanje i lokalno okruženje, Široki Brijeg je, baš kao i u 2011.godini, zauzeo ubjedljivo prvo mjesto od 14 promatranih općina.

2.1. Vlasnička struktura

Čak 87% anketiranih građana Širokog Brijega je u (osobnom) posjedu stambenog prostora u kome žive.

¹⁴ Izvor: <http://www.capital.ba/gradani-bih-zaduzeni-414-milijardi-km/>

2.2. Životni prostor

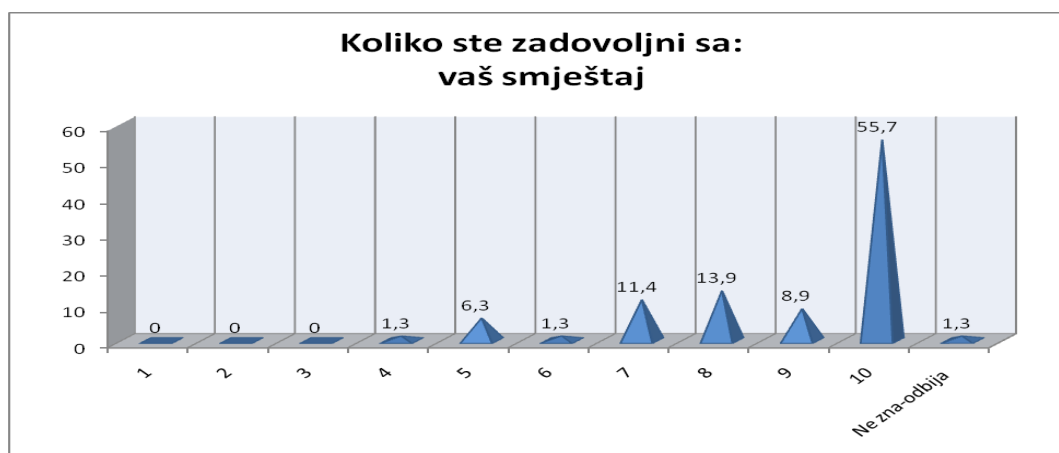
Anketirani građani uglavnom žive u stambenim prostorima površine između 100-150 m². Niti jedan anketirani građanin ne živi u stambenom prostoru do 30 m². Prosječna kvadratura stambenog prostora anketiranih građana iznosi 130,86 m² i time su stanovnici općine Široki Brijeg zauzeli prvo mjesto od 14 promatranih općina po najvećoj prosječnoj površini stambenog prostora. Objašnjenje za ovaj podatak zasigurno nalazimo u činjenici da se uglavnom radi o obiteljskim kućama, od kojih su neke građene i generacijama, te se prostor povećao paralelno sa proširenjem obiteljske zajednice.

Kolika je površina stambenog prostora u kome živite?							
10-30 m ²	31-50 m ²	51-70 m ²	71-99 m ²	100-150 m ²	151-200 m ²	201 m ² i više	Ne zna-odbija
0.0%	2.5%	17.7%	10.1%	26.6%	25.3%	8.9%	8.9%

2.3. Zadovoljstvo sa stanovanjem

Više od polovice anketiranih građana je veoma zadovoljno sa svojim smještajem i isti su dali čistu desetku na postavljeno pitanje, a niti jedan građanin nije izjavio kako uopće nije zadovoljan sa svojim smještajem.

Među 14 promatranih općina, građani općine Široki Brijeg su sa prosječnom ocjenom 8.83 zauzeli prvo mjesto kada je riječ o zadovoljstvu vlastitim smještajem.

3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za obrazovanje, zaposlenje i vještine, Široki Brijeg je ponovno, kao i u 2011. godini, zauzeo ubjedljivo prvo mjesto od 14 promatranih općina.

3.1. Zaposlenost i nezaposlenost

a) Zaposlenost

Na kraju 2012. godine u općini Široki Brijeg je sukladno podacima Federalnog zavoda za statistiku bilo evidentirano 117 zaposlenih lica više u odnosu na 2011. godinu, preciznije 6.354 zaposlenih lica (ili 24% od ukupnog broja stanovnika), što znači da na jednog

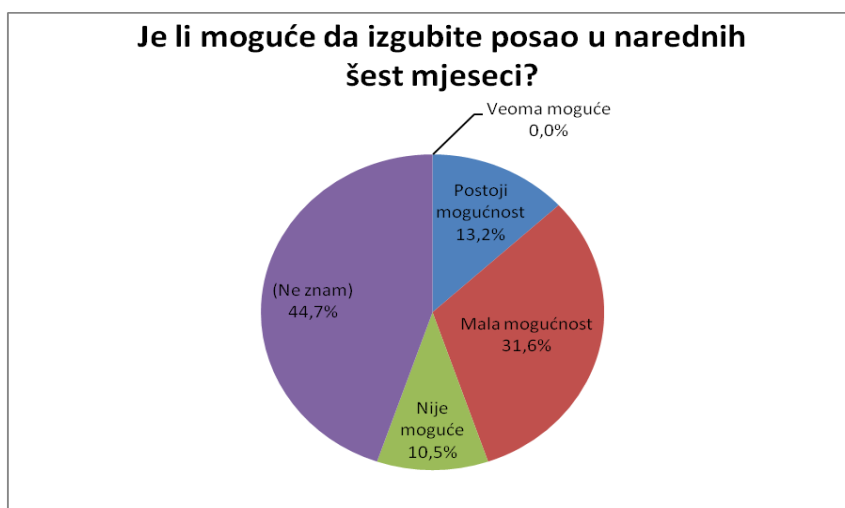
zaposlenog dolaze 4,1 stanovnik općine, te se tako Široki Brijeg ubraja u prosječne općine po zaposlenosti (od 14 promatranih općina).

b) Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih lica na kraju 2011. godine, koji aktivno traže posao, bio je 3.797 odnosno 14,4% od ukupnog broja stanovnika.

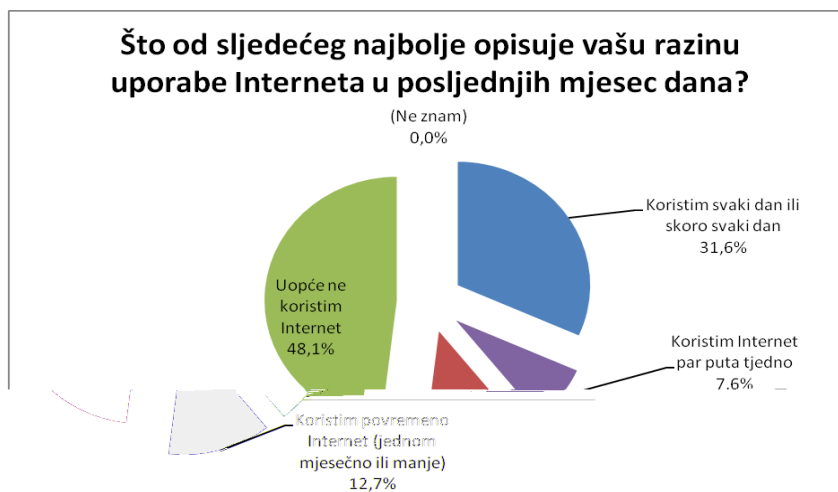
3.2. Uočena sigurnost posla

Nešto manje od polovice anketiranih (zaposlenih) građana općine Široki Brijeg smatra da u određenoj mjeri postoji mogućnost da izgube posao u narednih pola godine, dok oko 11% građana smatra da uopće ne postoji mogućnost da izgube posao u narednih šest mjeseci. Čak 45% građana je u nedoumici što ih očekuje u narednih pola godine kada je riječ o ostanku na radnom mjestu.

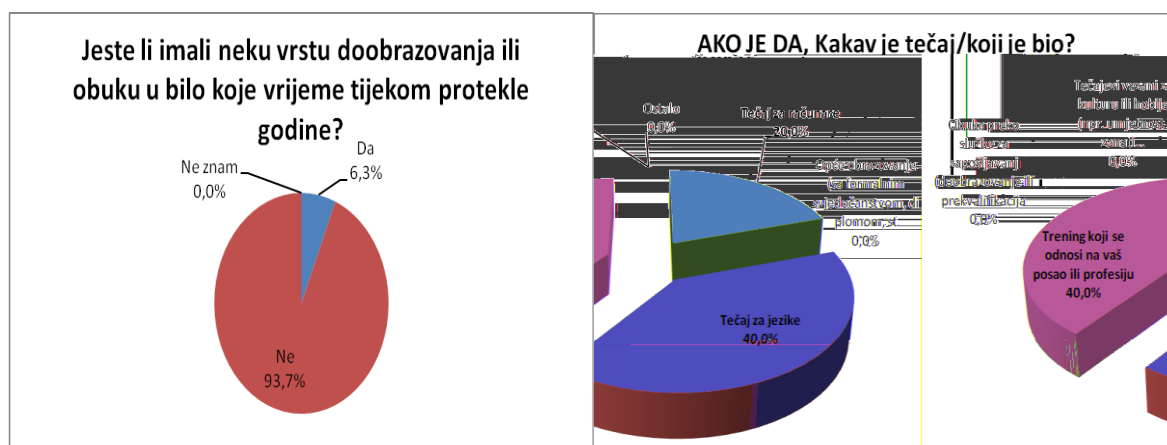

U Općini Široki Brijeg, oko 52% anketiranih građana se koristi internetom, od čega ih više od polovice koristi internet svaki dan ili skoro svaki dan, dok 48% građana uopće ne koristi internet, što je u skladu sa podatkom da u BiH oko 52 posto stanovnika koristi internet, koliko se koristi i u Srbiji, dok se u Hrvatskoj internet koristi u daleko većem postotku¹⁵.

¹⁵ URL: http://www.fsk-studenti.com/index.php?option=com_k2&view=item&id=86:kori%C5%A1tenje-interneta-u-bih&Itemid=40

Čak 94% anketiranih građana nije imalo neku vrstu doobrazovanja ili obuku tijekom prošle godine, a od cca. 6% anketiranih građana, koji su imali neku vrstu obuke, ista se u jednakom omjeru od po 40% odnosila na njihov posao ili profesiju, te tečaj za jezike. Niti jedan građanin nije prošao neku vrstu obuke preko kantonalne službe za zapošljavanje (što je bio slučaj i u 2011.godini).

Ono što ohrabruje jeste činjenica da je Općina Široki Brijeg ušla u Program zapošljivosti i zadržavanja mladih (YERP) podržan kroz Fond za dostizanje Milenijumskih razvojnih ciljeva. Ovaj trogodišnji program zajednički provodi pet UN-ovih agencija u suradnji sa lokalnim partnerima. Kroz navedeni Program i u Općini Široki Brijeg biti će otvoren CISO centar (Centar za obuku mladih pri zapošljavanju). Navedeni centri nude jedinstvenu uslugu mladima od 18 do 30 godina koji su najpogođenija grupa stanovništva po pitanju nezaposlenosti. Umjesto da djeluju samo kao posrednici u pronalaženju posla, CISO centri rade zajedno sa mladim ljudima kako bi im pomogli da se uspješno snalaze u trenutnim ekonomskim trendovima čestih mijenjanja poslova i dokvalifikacija, pa čak i mijenjanja struke. Zajedno sa službenicima zavoda za zapošljavanje, UN volonteri rade kao karijerni savjetnici koji mladima pružaju informacije o prilikama na tržištu rada i u obrazovanju,

organiziraju radionice za sticanje novih vještina i pružaju usluge pojedinačnog savjetovanja¹⁶. 22.11.2012.godine u Širokom Brijegu odobrena je lokacija za uspostavu CISO centra i to u općinskim prostorijama ispod Službe za zapošljavanje. Ostaje za vidjeti u narednim godinama hoće li CISO centar u Širokom Brijegu polučiti očekivane rezultate i pozitivno utjecati na zapošljavanje mladih, te hoće li možda i rezultati prethodno navedenih anketa biti znatno drugačiji (u pozitivnom smislu).

3.4. Izdvajanje iz proračuna za obrazovanje

Sukladno Izvješću o izvršenju Proračuna općine Široki Brijeg za 2012. godinu za financiranje aktivnosti i projekata iz oblasti obrazovanja izdvojeno je ukupno 1.692.791,08 KM, odnosno 18,91%, što predstavlja porast od oko 5% u odnosu na Rebalans iz 2011.godine. Ovime se Općina Široki Brijeg i u 2012.godini smjestila na prvo mjesto od svih 14.promatranih općina kada je riječ o iznosu koji se izdvaja za financiranje aktivnosti i projekata iz oblasti obrazovanja.

Kada je riječ o obrazovanju, Općina Široki Brijeg je pokrivena sa 1 vrtićem kojim je Općina osnivač, 4 osnovne škole (I i II Osnovna škola, OŠ Kočerin, OŠ Biograci), te područnim školama: Klanac, Trn, Dužice, Rujan, G. Crnač i Uzarići, 1 glazbenom školom, i 2 srednje škole (Gimnazija fra Dominik Mandić, te Srednja strukovna škola) kojima je Općina osnivač. U Općini Široki Brijeg djeluje i jedna visokoškolska ustanova (Likovna akademija).

Važno je napomenuti kako je u 2009. godini uz pomoć Vlade Federacije BiH započela izgradnja još jedne osnovne škole i to na Lisama. Izgradnjom škole na Lisama bi se trebalo značajno rasteretiti ostale škole u Širokom Brijegu, te će učenici nastavu pohađati samo u jednoj smjeni (za razliku od dosadašnje dvije, a u tzv. maloj školi i tri smjene). Planirani završetak izgradnje škole je bio do početka školske 2010/2011. godine, međutim, zbog nedostatka sredstava ista još uvijek nije dovršena, a nakon više od dvije godine zastoja, u srpnju 2012.godine izgradnja iste je nastavljena.

Još uvijek glavni problem u radu osnovnih škola predstavlja nedostatak školskog prostora i stanje sadašnjih

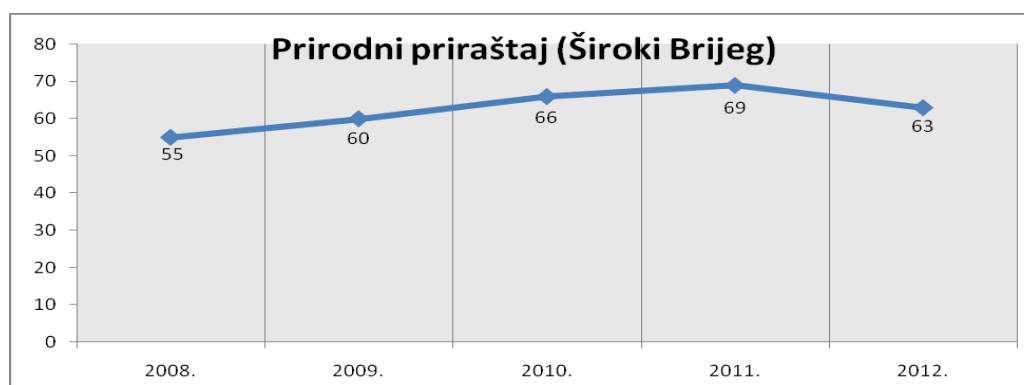
općine. U Općini Široki Brijeg je također organiziran i prijevoz učenika osnovnih i srednjih škola, a prijevoz koristi oko 1700 učenika, koje općina sufinancira sukladno Odluci o sufinanciranju javnog linijskog prijevoza.

4. Struktura domaćinstva i odnosi u obitelji

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za strukturu domaćinstva i odnose u obitelji, Široki Brijeg je zauzeo drugo mjesto od 14 promatranih općina.

4.1. Demografske promjene

Prirodni priraštaj u općini Široki Brijeg je već duži niz godina pozitivan, te je time općina Široki Brijeg u tom smislu jedna od rijetkih promatranih općina u kojima se bilježi stalan pozitivan trend prirodnog priraštaja.

4.2. Broj osoba po domaćinstvu

Od anketiranih građana, 57% ih živi u domaćinstvima koja se sastoje od više od 4 člana, a sa prosječnim brojem od 3,56 članova domaćinstva općina Široki Brijeg zauzima prvo mjesto od 14 promatranih općina kada je riječ o ukupnom broja članova nekog domaćinstva. Iako razlog ovome treba tražiti u izuzetno lošem ekonomskom stanju, skupim cijenama nekretnina, lošoj kupovnoj moći, te općenito, velikom broju nezaposlenih osoba (osobito među mladima), odgovor također treba tražiti i u tradicionalnim obiteljskim odnosima koji prevladavaju u Širokom Brijegu, ali i općenito u zapadnoj Hercegovini, gdje veliki broj obitelji živi pod istim krovom u zajednicama koje se sastoje od nekoliko naraštaja.

Uključujući i vas koliko osoba živi u ovom domaćinstvu?							
1	2	3	4	5	6	7	8
5.1%	17.7%	20.3%	31.6%	24.1%	1.3%	0.0%	0.0%

5. Zdravlje i zdravstvo

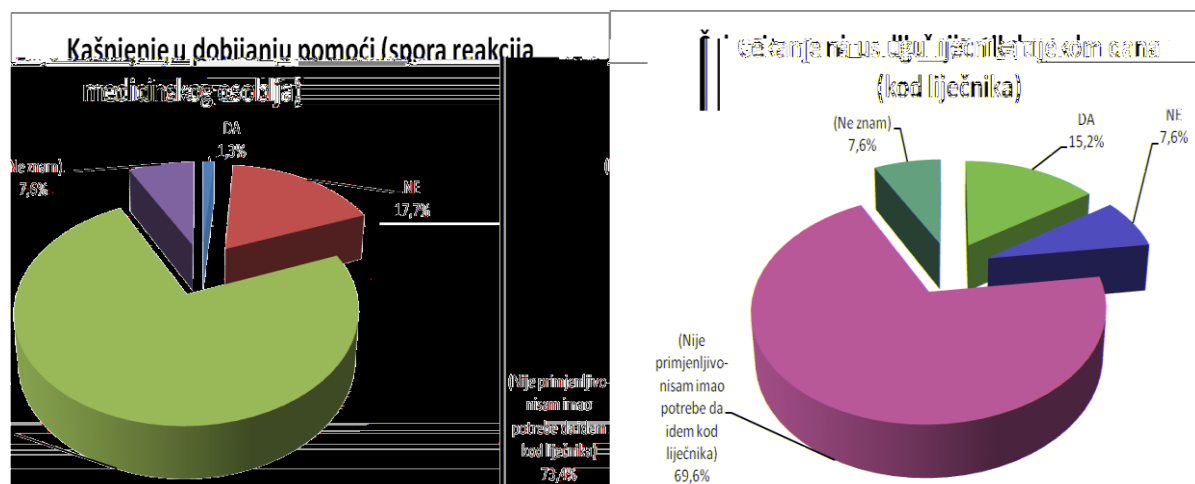
Kada je riječ o primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Široki Brijeg, istu obnaša Dom zdravlja Široki Brijeg.

U provedenom istraživanju dio koji se odnosi na zdravlje i zdravstvo bio je podijeljen u dvije grupe pitanja. Prva grupa pitanja se odnosi na kvalitet zdravstvenih usluga, odnosno jesu li ispitanici imali problema kao što je kašnjenje u dobijanju pomoći i čekanje na uslugu liječnika tijekom dana. Druga grupa pitanja se odnosi na pristupnost zdravstvenim ustanovama, tj. jesu li ispitanici imali problema da stignu do liječnika, zbog udaljenosti od ambulate ili putnih troškova.

Kada je riječ o ukupnom indeksu kvalitete života vezano za zdravlje i zdravstvo Široki Brijeg je zauzeo tek 13. mjesto od 14 promatranih općina.

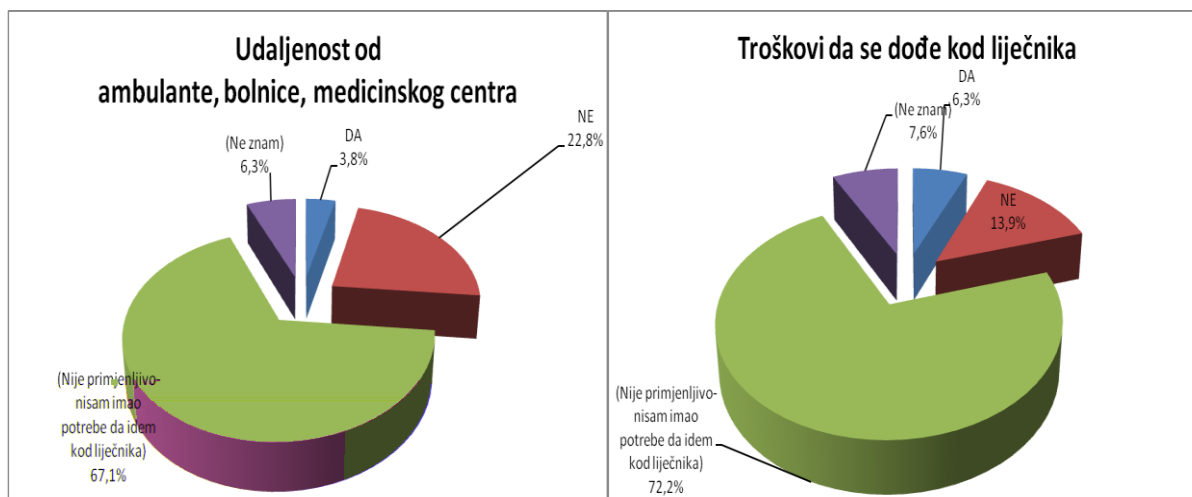
5.1. Kvalitet zdravstvenih usluga

Kada je riječ o mogućnosti medicinskog osoblja da brzo reagira na žurne medicinske slučajeve, od 19% građana koji su u posljednje vrijeme bili kod liječnika, oko 18% anketiranih građana se izjasnilo da nema zamjerku na ekspeditivnost istih, dok je s druge strane od oko 23% građana koji idu liječniku, njih čak 15% je imalo zamjerku kako se mora dugo čekati na uslugu kod liječnika.

5.2. Pristupnost zdravstvenim ustanovama

Od cca. četvrtine anketiranih građana, koji su izjavili da su u posljednje vrijeme išli liječniku, ubjedljiva većina anketiranih građana nije imala poteškoća da dođe do liječnika zbog udaljenosti od mjesta stanovanja, a 14% građana je također izjavilo da nisu imali poteškoća da stignu do liječnika zbog putnih troškova, što znači da je pristupnost zdravstvenim ustanovama na području općine Široki Brijeg dobra, odnosno gotovo sve mjesne zajednice su dobro pokrivene istima.

5.3. Broj liječnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

U Domu zdravlja Široki Brijeg je na dan 31.12.2012. godine bilo uposleno ukupno 34 liječnika, što znači da na jednog liječnika dolazi 775 stanovnika (što predstavlja određeno poboljšanje u odnosu na 2011.godinu kada je omjer bio 1 liječnik na 849 stanovnika općine), te se time Široki Brijeg smjestio na treće mjesto od 14 promatranih općina kada je riječ o povoljnom odnosu između broja stanovnika i liječnika. Naime postoje općine gdje na 1 liječnika dolazi 1.338 stanovnika, kao što je slučaj kod općine Bihać, ali i mnogih drugih gdje također na 1 liječnika dolazi više od 1.000 stanovnika, a to su Bijeljina, Zenica, Pale, Doboj, Travnik i Livno. Najpovoljniji odnos između broja liječnika i broja stanovnika vidimo u Mostaru, gdje na jednog liječnika dolazi 551 stanovnik.

5.4. Izdvajanje iz proračuna za zdravstvo

Sukladno Izvješću o izvršenju Proračuna za 2012.godinu, za grantove za zdravstvo bio je predviđen iznos od 51.000 KM, odnosno 0,57% Proračuna, međutim niti jedna KM tijekom 2012.godine, nije izvršena za ovu namjenu. Ovdje je svakako važno napomenuti da se Dom zdravlja po zakonu financira preko Zavoda zdravstvenog osiguranja ZHK, a ne iz Proračuna Općine, no Zakon o lokalnoj samoupravi ne sprječava gradove i općine da u interesu povećanja kvalitete života svojih građana izdvajaju sredstva za pojedine oblasti za koje nisu izravno nadležni.

6. Infrastruktura u općini

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za infrastrukturu u općini, Široki Brijeg je za razliku od 2011.godine kada je bio na samom dnu od 14 promatranih općina, u 2012.godini skočio na visoko 5.mjesto.

6.1. Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom

Kada je riječ o postojećoj infrastrukturi, anketirani građani općine Široki Brijeg su ubjedljivo najnezadovoljniji stanjem puteva i ulica (čak 68,4% građana je izjavilo da je nezadovoljno

istima, dok je oko 17% građana izjavilo da je zadovoljno istima). Na drugom mjestu nezadovoljstva oko 35% anketiranih građana, nalazi se stanje zdravstvenih objekata. Ovi podaci se znatno razlikuju u odnosu na 2011.godinu kada su građani Općine Široki Brijeg bili ubjedljivo najnezadovoljniji kanalizacijom, čije je izgradnja bila najavljivana već dulji niz godina, ali zbog nedostatka financijskih sredstava ista još uvijek nije dovršena. Međutim, tijekom 2012.godine započelo se sa izgradnjom kanalizacije, te je i to vjerojatno pozitivno djelovalo na mišljenje anketiranih građana. Građani su ubjedljivo najzadovoljniji sa stanjem električne mreže, što je potvrdilo oko 94% anketiranih.

Infrastruktura	Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom			
	Zadovoljan/a	Djelimice zadovoljan/a	Nezadovoljan/a	Ne znam/Bez odgovora
Električna mreža	93.7%	5.1%	0.0%	1.3%
Vodoopskrbni sustav	75.9%	20.3%	3.8%	0.0%
Kanalizacija	65.8%	29.1%	5.1%	0.0%
Grijanje	60.8%	24.1%	15.2%	0.0%
Školski objekti	44.3%	35.4%	20.3%	0.0%
Zdravstveni objekti	34.2%	30.4%	35.4%	0.0%
Putevi i ulice	16.5%	15.2%	68.4%	0.0%
Internet	73.4%	11.4%	13.9%	1.3%

7. Životna sredina

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za životnu sredinu, Široki Brijeg se smjestio na 4.mjesto, što ponovno predstavlja poboljšanje u odnosu na 2011.godinu kada se sa 12.mjestom, smjestio pri samo dno ljestvice od 14 promatranih općina.

7.1. Životna sredina u lokalnom okruženju

Čak 95% anketiranih građana je izjavilo da nema razloga žaliti se na zagađenje zraka. Građani su ubjedljivo najnezadovoljniji postojećim divljim deponijama u općini, što se može dovesti u vezu s problematikom oko nepostojanja deponije otpada u Općini Široki Brijeg¹⁷. Detaljnija distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi:

¹⁷ Više o ovoj problematici u poglavlju *Javne usluge*.

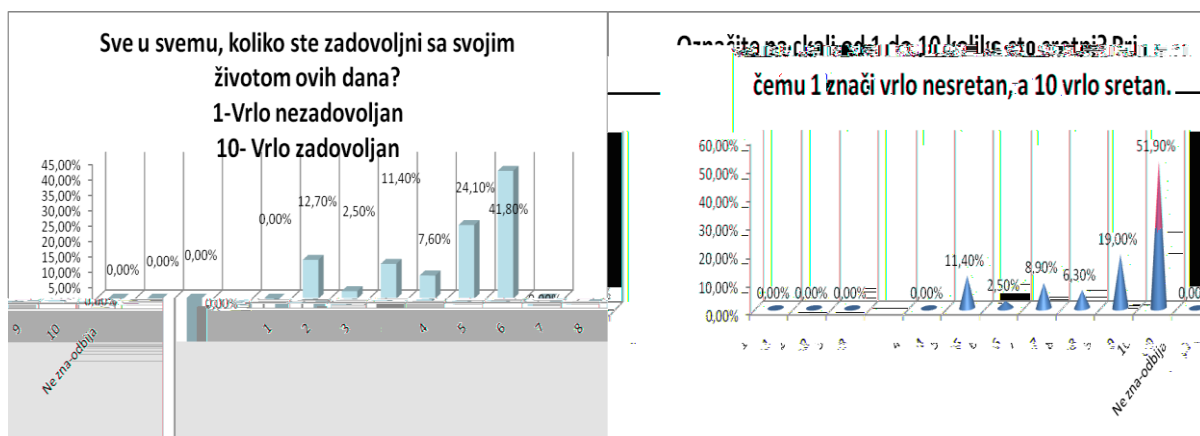
Imate li razloga žaliti se na:					
	Veoma mnogo razloga	Mnogo razloga	Neki razlozi	Nema razloga	(Ne znam)
Buka	1.3%	5.1%	11.4%	81.0%	1.3%
Zagađenje zraka	0.0%	0.0%	2.5%	94.9%	2.5%
Divlje deponije	11.4%	7.6%	16.5%	60.8%	3.8%

8. Subjektivno bogatstvo

U okviru subjektivnog kvaliteta života, ispitanicima je bio ponuđen niz kategorija koje su trebali ocijeniti na skali od 1 do 10, a tiču se zadovoljstva životom općenito, pojedinim komponentama zadovoljstva životom, i osjećajem osobne sreće. Izračunom svih navedenih parametara, prosječna ocjena općeg zadovoljstva životom u Širokom Brijegu iznosi 8,53, a indeks osobne sreće iznosi 8,75. Ukupan indeks subjektivne kvalitete života u Širokom Brijegu iznosi 25,4113, te se time Široki Brijeg i po subjektivnom doživljaju anketiranih građana o kvaliteti njihovog života smjestio na prvo mjesto u odnosu na ostalih 13. promatranih općina/gradova. Preciznija distribucija ocjena data je u paragrafima koji slijede.

8.1. Zadovoljstvo životom

Nešto manje od polovice anketiranih građana općine Široki Brijeg je izjavilo da je vrlo zadovoljno svojim životom ovih dana, te niti jedan od anketiranih građana nije izjavilo da je vrlo nezadovoljno svojim životom ovih dana. Nešto više od polovice anketiranih građana je također izjavilo da se osjećaju veoma sretnima. Kada je riječ o prosječnoj ocjeni zadovoljstva životom, ona u Širokom Brijegu iznosi 8,53, čime je općina Široki Brijeg, prva po redu po zadovoljstvu životom u promatranim općinama. Kada je riječ o prosječnoj ocjeni građana koliko su sretni, anketirani građani Širokog Brijega su se i ovdje svrstali na 1. mjesto po „sreći“ sa prosječnom ocjenom 8,75.

8.2. Komponente zadovoljstva životom

Na skali od 1 do 10, anketirani građani su najveću ocjenu (9,4) dali kada je riječ o zadovoljstvu sa njihovim obiteljskim životom, a najmanje su zadovoljni sa svojim sadašnjim životnim standardom, što je u jednu ruku i logično u doba krize i poskupljenja osnovnih životnih namirnica. Ono što je zanimljivo istaknuti jeste da su, u poređenju sa ostalih 14 općina, anketirani građani općine Široki Brijeg najzadovoljniji u čak 6 od 7 oblasti: obrazovanje, sadašnji posao, smještaj, obiteljski život, zdravlje, te društveni život.

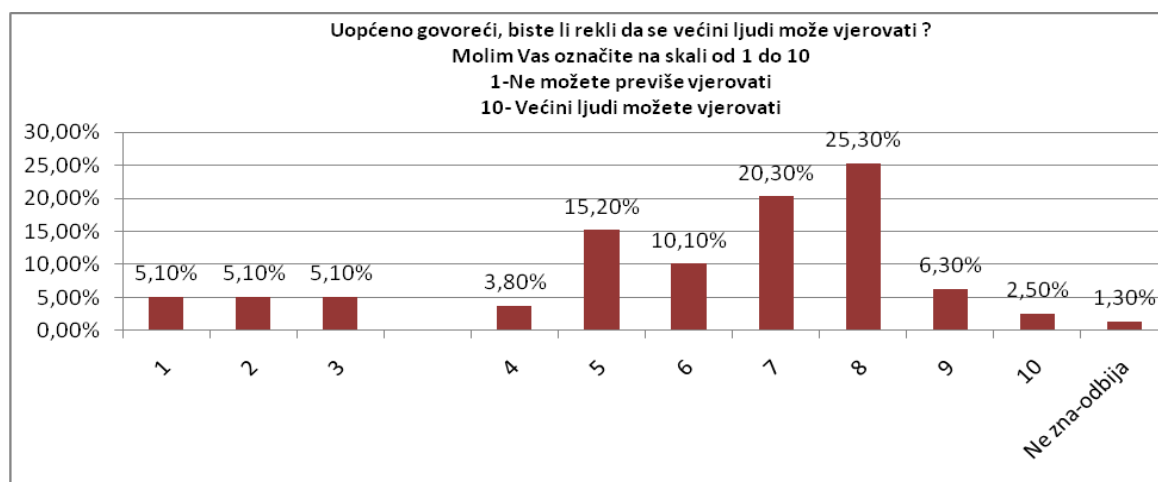

9. Uočeni kvalitet društva

Kada je riječ o indeksu kvalitete života vezano za uočeni kvalitet društva, Široki Brijeg se smjestio na visoko drugo mjesto od 14 promatranih općina.

9.1. Povjerenje u ljude

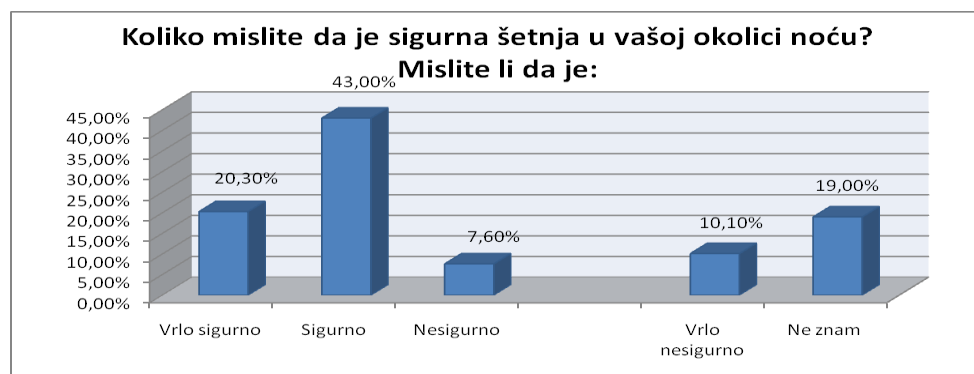
Kada je riječ o povjerenju u druge ljude, širokobriježani, sa prosječnom ocjenom povjerenja od 6,17, na skali od 1 do 10, pokazuju da ipak, uglavnom, imaju povjerenja u druge ljude. Svega 2,5% građana izjavilo je da se većini ljudi može vjerovati.

Uzmemo li u obzir probleme izvaranih žiranata, te sva istraživanja vezana za korupciju u BiH, koja je postala gotovo općeprihvaćena pojava (osobito u sferi zapošljavanja, zdravstva, te obrazovanja), nije ni čudo da je razina povjerenja u druge ljude na tako niskoj razini¹⁸.

9.2. Sigurno susjedstvo

Oko dvije trećine anketiranih građana općine Široki Brijeg smatra da je noćna šetnja u njihovom okruženju uglavnom sigurna, dok se oko 10% građana osjeća vrlo nesigurno ukoliko se zatekne u noćnoj šetnji Širokim Brijegom.

9.3. Sigurnost građana

U ovom segmentu, promatrane su dvije ključne stavke dostupne od strane policije, odnosno, opća sigurnost građana promatrana kroz prizmu teških tj. provalnih krađa, te sigurnost na putevima promatrana kroz broj prometnih nezgoda na području općine.

Sukladno podacima Policijske uprave Široki Brijeg, broj provalnih (teških) krađa na području Općine Široki Brijeg u 2012. godini je smanjen za više od polovicu, te sada iznosi 14 teških krađa. Usporedimo li to sa brojem stanovnika, dobijemo da na 1.882 stanovnika imamo jednu tešku krađu, što je najpovoljniji odnos u poređenju sa svim drugim promatranim općinama/gradovima, osobito ako uzmemo u obzir da postoje općine kao što je npr. Tuzla gdje je broj teških krađa tako visok da na 100 stanovnika dolazi jedna krađa.

Broj prometnih nezgoda u 2012. godini je također smanjen u odnosu na 2011.godinu za 42 nezgode i sada iznosi 172, što znači da na 153 stanovnika u Općini Široki Brijeg imamo jednu

¹⁸ „Razina korupcije u Bosni i Hercegovini je i u 2011. godini ostala na istoj razini kao i ranijih četiri, pet godina, što se da zaključiti iz izvješća Transparency Internationala o stanju korupcije u svijetu u 2011. godini. Među 183 zemlje koje se nalaze na „Indeksu percepcije korupcije“ te međunarodne organizacije Bosna i Hercegovina dijeli od 91. do 94. mjesta sa indeksom od 3,2. To praktično znači da vlasti u Sarajevu, Banjaluci, Mostaru i svim drugim dijelovima zemlje nisu napravile nikakav imalo značajniji napredak u borbi protiv korupcije, odnosno da je borba protiv tog zla i dalje vrlo neučinkovita. Od bivših jugoslovenskih republika Slovenija je najmanje korumpirana. Na 35. je mjestu, a njen indeks je 5,9. Hrvatska i Crna Gora dijele 66. mjesto sa indeksom 4. Makedonija na 69. mjestu ima indeks 3,9. Srbija je po raširenosti korupcije 86 zemlja u svijetu uz indeks 3,3. Kosovo je na 112. mjestu uz indeks 2,9. Najbliže indeksu 10, što bi značilo zemlji bez korupcije je Novi Zeland. Na prvom je mjestu po toj vrsti poštenja sa indeksom od 9,5. Slijede kao druga i treća Danska i Finska sa indeksima 9,4. Izvor: URL: <http://www.voanews.com/bosnian/news/Corruption-BiH-12-1-2011-134852743.html>

prometnu nezgodu. No, ako uzmemo u obzir da primjerice u prometnijim općinama poput Novog Sarajeva na 40,5 stanovnika dolazi jedna prometna nezgoda, vidimo da je taj odnos u Širokom Brijegu ipak dosta povoljan. Kao najčešći uzrok nastanka prometnih nezgoda navodi se neprilagođena brzina i alkohol. Ostali uzroci nastanka prometnih nezgoda otpadaju na prometne prekršaje kao što je nedovoljno držanje razmaka, nepropisno uključivanje, odnosno oduzimanje prvenstva prolaza, nepropisno mimoilaženje, pretjecanje, te nepropisno pomjeranje motornog vozila na parking prostorima i sl.

9.4. Javne usluge

Lokalna uprava kao servis građana

Na kraju 2012. godine, broj zaposlenih u administrativnoj službi Općine Široki Brijeg bio je 86, što znači da na jednog zaposlenog u Općini dolazi 307 stanovnika, što je daleko ispod europskih trendova gdje je na 1000-1500 stanovnika angažiran 1 administrativac u lokalnoj administraciji.

Izdvajanje za bruto plaće i naknade uposlenih, te doprinose poslodavca je za 2012.godinu izvršeno u iznosu od 2.198.636,47 KM, odnosno 24,56% Proračuna, što predstavlja povećanje u odnosu na 2011.godinu. Međutim, ovo se može pojasniti povećanjem broja djelatnika (za 5), te ukupnim smanjenjem proračunskih sredstava za oko 9%, čime se Široki Brijeg smjestio na treće mjesto od 14 promatranih općina po ukupnom iznosu koji se izdvaja iz Proračuna za bruto plaće i naknade uposlenih.

Mjesečni vijećnički paušal u Općinskom vijeću (OV) Široki Brijeg iznosi 200 KM, a uz ovaj paušal, vijećnici dobiju i 150 KM za prisustvo sjednicama (bez obzira koliko sjednica bude održano tijekom mjeseca), te 100 KM za prisustvo sjednici odbora/povjerenstava (također, i ovdje se radi o maksimalnom mjesečnom iznosu).

Na 38. sjednici OV-a (31.05.2011. godine) usvojena je Odluka o dopuni Etičkog kodeksa ponašanja izabranih dužnosnika u Općinskom vijeću Široki Brijeg, sukladno kojoj će vijećnicima koji prekrše kodeks, komisija izreći novčanu kaznu u iznosu 10% od vijećničke naknade (paušala i naknade za nazičnost) za razdoblje od tri mjeseca. Sredstva dobivena izvršenjem ove sankcije uplatit će se na račun Centra za socijalni rad općine Široki Brijeg u svrhu socijalne pomoći.

U Općini Široki Brijeg djeluju 24 mjesne zajednice i sve one imaju svoje organe, a Općina je za rad mjesnih zajednica Planom Proračuna planirala izdvojiti 100.000 KM, odnosno 1,1% Proračuna, međutim u Izvješću o izvršenju Proračuna, vidljivo je da je za ovu namjenu u 2012.godini utrošeno 84.001,99 KM ili 0,94% Proračuna, odnosno 0,29% manje nego u 2011.godini.

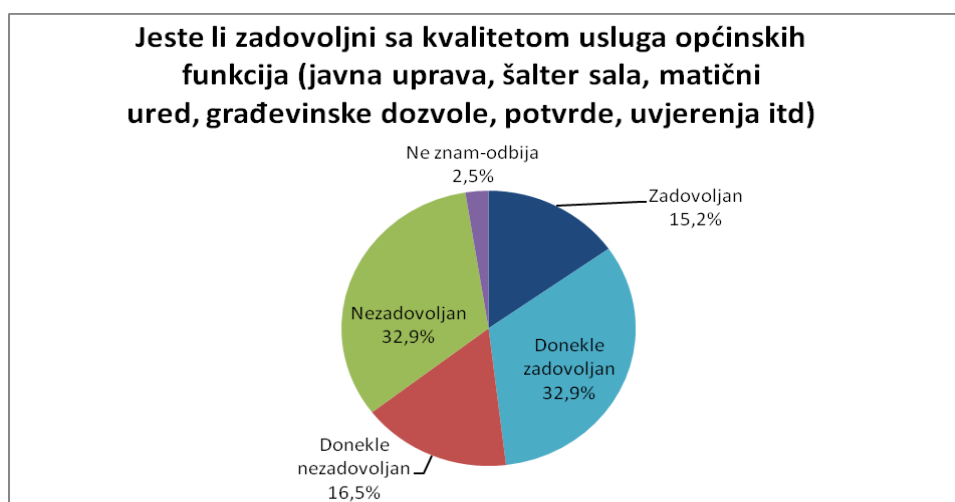
Kvalitet usluga općinskih funkcija

Centar za pružanje usluga građanima otvoren je u lipnju 2009. godine, te je tako i građanima ove Općine omogućeno da primaju bržu i kvalitetniju uslugu od strane lokalne administracije. Ovo je posebno bitno za poslovne ljude za koje je od posebnog interesa

poboljšanje procedure registracije poslovnih subjekata i izdavanja lokacijskih, građevnih i uporabnih dozvola

Prosječno vrijeme potrebno za izdavanje građevnih dozvola za izgradnju objekata iznosi cca. 35 dana.

Unatoč svemu pobrojanom, na pitanje „Jeste li zadovoljni sa kvalitetom usluga općinskih funkcija“, podrazumijevajući pri tome servise koje pruža lokalna uprava – šalter sala, matični ured, građevinske i druge dozvole, potvrde, uvjerenja, itd., cca. polovica anketiranih građana je uglavnom nezadovoljno sa istima. Oko 15% anketiranih građana je izjavilo da je u potpunosti zadovoljno istima.

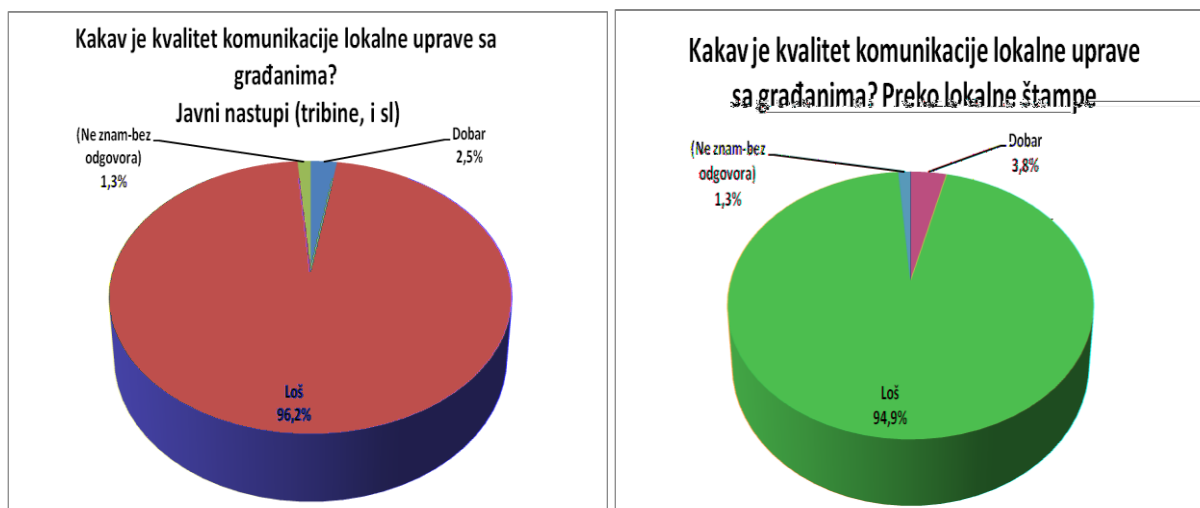

U trećem kvartalu 2009. godine usvojena je i *Strategija komuniciranja Općine iroki Brijeg za razdoblje od 2009.-2012. godine*, a neki od ciljeva ove strategije su: kontinuirano unapređenje interne i eksterne komunikacije; poboljšanje komunikacije između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika, općinskih službi i građana; poboljšanje rada općinskih djelatnika u oblasti komuniciranja; povećanje uloge medija u razmjeni informacija; povećanje uključenosti građana u proces donošenja odluka.

Kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana

Kada je riječ o dostupnosti načelnika općine Mire Kraljevića svojim sugrađanima, načelnik nema redovne i planski utvrđene sastanke sa građanima, međutim, ono što je ovdje zaista vrijedno pohvaliti jeste činjenica da načelnik u svom uredu stoji građanima na raspolaganju svakodnevno tijekom radnog vremena. Također, ovdje je potrebno istaknuti kako je načelnik svojim sugrađanima dostupan i putem svog bloga¹⁹ koji se redovno ažurira, a načelnik vrlo otvoreno i izravno odgovara na sve postavljene upite na ovoj stranici. Ovime je načelnik Miro Kraljević pokazao da je otvoren za medije nove generacije, te se tako i (ne)izravno otvorio i

¹⁹ <http://mirokraljevic.blog.hr/>

Komunalne usluge

Odvoz otpada

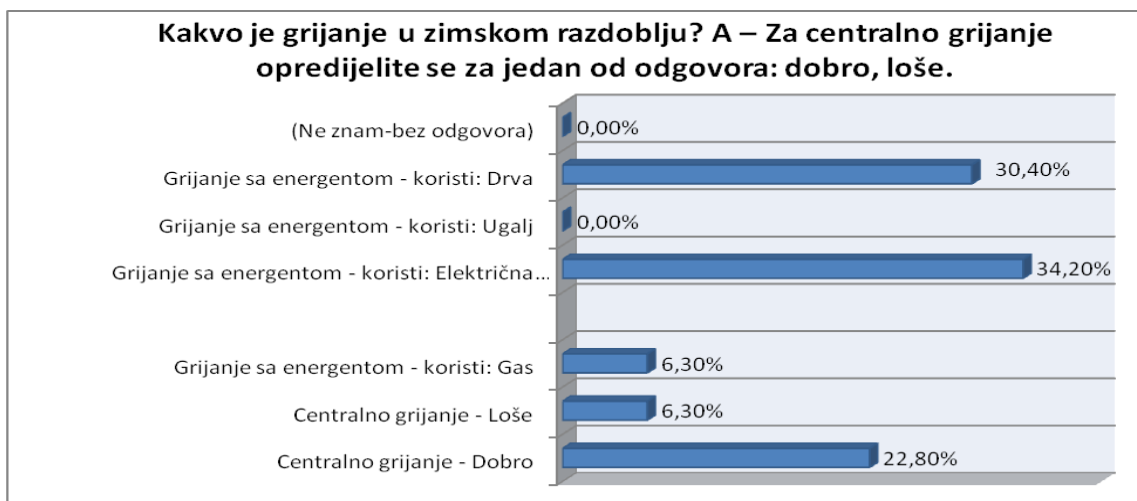
Cijena odvoza otpada za fizička lica iznosi za domaćinstva do 50m² - 11 KM, a za domaćinstva preko 50 m² - 16,01 KM, što je na razini cijena iz 2008. godine.

Postotak domaćinstava koji je obuhvaćen odvozom otpada na području općine Široki Brijeg je cca. 60%. Općina Široki Brijeg nema sustavno riješeno upravljanje i gospodarenje otpadom, iako se otpad prikuplja redovito, pa se javljaju divlja odlagališta, koja imaju uzuzetno negativan utjecaj na okoliš. Budući općina Široki Brijeg nema deponiju smeća, otpad se odvozi na deponiju u Mostaru, no ovakav način zbrinjavanja otpada se pokazao vrlo skupim, ali s druge strane, u postojećim okolnostima, i jedinim efikasnim rješenjem.

Grijanje u zimskom razdoblju

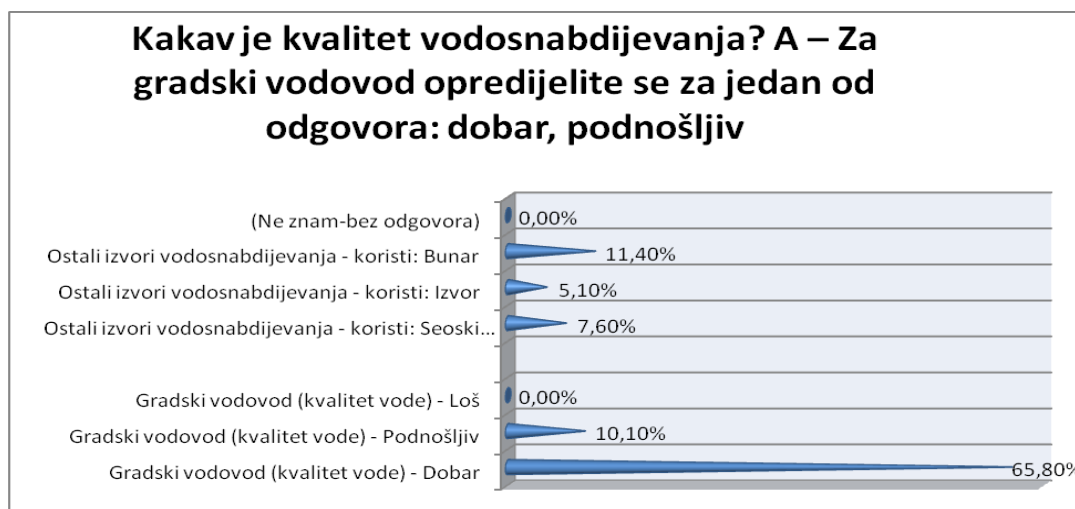
U kontekstu kvalitete grijanja, ispitanicima je postavljeno pitanje da jednostavnim odgovorima dobro i loše ocijene centralno grijanje u zimskom razdoblju ili ukoliko ga nemaju, da se izjasne koji energent koriste za zagrijavanje prostora.

Više od trećine anketiranih građana se grije na električnu energiju, a od 35% anketiranih koji imaju vlastito centralno grijanje, oko 23% ih smatra da je ono dobro.

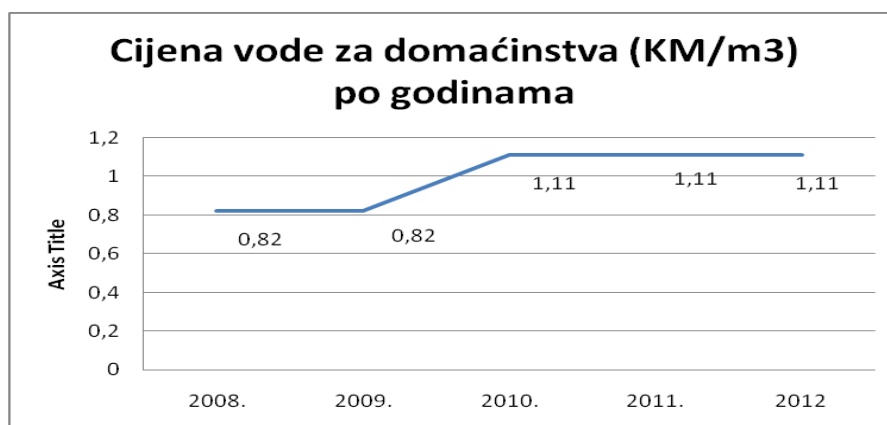
Kvalitet vodosnabdijevanja

Ispitanicima koji koriste gradski vodovod je postavljeno pitanje o kvaliteti vodosnabdijevanja, dok se od ostalih tražilo izjašnjavanje kakvu alternativnu vrstu vodosnabdijevanja koriste. Više od tri četvrtine anketiranih građana koriste gradski vodovod i isti smatraju da je kvalitet vodosnabdijevanja uglavnom dobar. Detaljniji pregled odgovora dat je u grafikonu koji slijedi:

Kada je riječ o opskrbi vodom u Općini Široki Brijeg kapaciteti izvorišta su zadovoljavajući, te redukcija u snabdijavanju tijekom 2012. godine nije bilo. U Općini Široki Brijeg postoji jedan centralni vodovod, te četiri lokalna (Dobrič, Uzarići, Crnač I Jare), a briga oko vodovoda data je na upravljanje JP "Vodovod I kanalizacija" Široki Brijeg. U izgradnji je lokalni vodovod u Turčinovićima, za koji je dana sanitarna suglasnost. Iz godišnjeg Izvješća o radu JP "Vodovod I kanalizacija" vidljivo je da je potrebno izvršiti rekonstrukciju dotrajale vodoopskrbne mreže i rekonstrukciju glavne crpne stanice, kako u što skorije vrijeme ne bi došlo do pada vodoopskrbnog sustava. Kanalizacijski sustav ne funkcionira, pročištač otpadnih i fekalnih voda nije još izgrađen.

Cijena vode se u Širokom Brijegu nije povećavala punih 14 godina, te iako se na 3.sjednici OV-a (od 30.12.2008.), glasovalo o *Odluci o povećanju cijene vode*, navedena Odluka nije dobila potrebnu većinu, a kao takva je i odbačena, te je cijena vode u prvom polugodištu 2009. godine ostala na razini iz 2008. godine (fizička lica: 0,82KM/m3). Međutim, nakon niza sastanaka održanih između načelnika Općine, predsjednika Općinskog vijeća, predstavnika klubova vijećnika, te ravnatelja Javnog poduzeća „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Široki Brijeg, odlučeno je da je nužno poskupljenje cijene vode, koja je do tada bila najniža u ZHK. Prihodi od stare cijene vode su bili nedostadni da se osigura normalan rad poduzeća i održava postojeća vodoopskrbna mreža. Kao dodatno pojašnjenje ovog poskupljenja navedeno je da će se na ovaj način stvoriti uvjeti za daljnji razvoj komunalne infrastrukture. Od 01.04.2010. godine, građani Širokog Brijega tako plaćaju novu cijenu vode i ista za fizička lica iznosi **1,11 KM/m3 (osnovna cijena vode: 0,95 KM + PDV)**.

Ispitanike smo također upitali imaju li razloga da se žale na kvalitet vode za piće, te je čak 80% anketiranih građana navelo kako nema razloga da se žale na kvalitet iste.

Imate li razloga da se žalite na:					
	Veoma mnogo razloga	Mnogo razloga	Neki razlozi	Nema razloga	(Ne znam)
Kvalitet vode	0.0%	1.3%	11.4%	81.0%	6.3%

Značajan problem u Općini Široki Brijeg predstavlja i nepostojanje kanalizacijske mreže, već se u tu svrhu koriste septičke jame, koje imaju negativan utjecaj na tlo i podzemne vode. Izgradnja kanalizacijske mreže je nešto što je najavljeno u tijeku 2009. godine, no zbog nedostatka sredstava izgradnja je napredovala nešto sporijim tokom. Međutim, tijekom 2012.godine, ponovno se aktivno započelo sa rješavanjem jednog od najvećih projekata u općini Široki Brijeg.

[illegible]

Bildungsinstitutionen: BT07-89684699893593197137, ZPHETPBTBDEPTA-ZZ32931070395628231920e71EJFTD360x814/193/EVB

[illegible]

[蘇州府](#)[江陰縣](#)[白茆鎮](#)[白茆村](#)[8906848998935931971373](#)[zhongyuan7919370E0BT#F293293107039562B231920e713JETD0360x14/193/E7B](#)

nezadovoljstvo sa ponudom koncerata (naime, 62% anketiranih građana nije zadovoljno postojećom ponudom):

Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem:					
	Zadovoljan/a	Uglavnom zadovoljan/a	Nezadovoljan/a	Ne znam/Bez odgovora	Odbija
Kazalište	12.7%	31.6%	44.3%	8.9%	2.5%
Muzej	21.5%	54.4%	21.5%	2.5%	0.0%
Biblioteka	15.2%	59.5%	22.8%	2.5%	0.0%
Galerija	30.4%	43.0%	24.1%	2.5%	0.0%
Koncert	10.1%	25.3%	62.0%	2.5%	0.0%

Zadovoljstvo sa ponuđenim športskim sadržajem

U Općini Široki Brijeg djeluju 22 registrirana športska kluba od kojih su dva profesionalna (NK „Široki Brijeg“ i HKK „Široki“), a ostalih 20 djeluje na amaterskoj osnovi. Ovi klubovi se natječu na općinskoj, kantonalnoj, republičkoj i čak međudržavnoj razini. U području športa općina je u stalnoj koordinaciji sa Športskim savezom općine Široki Brijeg. Općina Široki Brijeg i Športski savez Široki Brijeg pomažu neka od tradicionalnih natjecanja kao što su: malonogometna liga MZ Općine Široki Brijeg; memorijal Gojko Šušak; ulične trke učenika i učenica osnovnih i srednjih škola; mini maraton Polog-Široki Brijeg; izbor najboljih sportaša, sportašica i momčadi; te izdavanje prigodnih publikacija, itd. U Općini Široki Brijeg postoji oko 10 športskih objekata zatvorenog tipa i oko 25 objekata otvorenog tipa (objekti su pogodni za: sve vrste dvoranskih športova, mali i veliki nogomet, tenis, bazen, trčanje itd.)

Ovdje je bitno istaknuti kako Općina Široki Brijeg posjeduje nogometni stadion koji zadovoljava UEFA-ine standarde, te je općenito općina koja je poznata po mnogobrojnim športskim natjecanjima.

Baš kao i u 2011.godini, više od 80% anketiranih građana Širokog Brijega je zadovoljno sa ponuđenim športskim terenima i mogućnostima za rekreaciju.

Izdvajanje iz proračuna za rekreaciju, kulturu i religiju

Sukladno Izvješću o izvršenju Proračuna za 2012.godinu, za projekte i aktivnosti, te financiranje institucija iz oblasti rekreacije, kulture i religije utrošeno je ukupno 633.574,77 KM ili 7,1% Proračuna, što je za 1,94% više nego u odnosu na 2011.godinu, čime se Široki Brijeg smjestio na šesto mjesto od 14 promatranih općina po visini izdvajanja za ovu stavku.

III POREĐENJE MEĐU PROMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA

1. Poređenje među promatranim općinama i gradovima po setovima indikatora objektivne kvalitete života

1.1. Ekonomska situacija

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvalitete života građana: razina prihoda (BDP, prihodi po domaćinstvu), razina siromaštva, dugove domaćinstva, subjektivno ekonomsko naprezanje (sastavljanje „kraj s krajem“), i prosječnu plaću u općini.

Grad/Općina	Broj bodova (max 14,4)
Banja Luka	10,44
N. Sarajevo	9,522
Š. Brijeg	8,899
Mostar	7,41
Livno	6,239
Travnik	5,713
Zenica	5,622
Doboj	5,291
Bihać	5,204
Bijeljina	5,108
Tuzla	4,97
Trebinje	4,489
Foča	3,997
Pale	3,378

BDP po glavi stanovnika u općinama²¹ za 2011. godinu varirao je od 5.600 i 5.844 KM u Foči i Doboju, do 10.963 i 18.827 u Banja Luci i Novom Sarajevu. Ove općine/gradovi zauzimale su slične pozicije i kada je u pitanju istraživanje provedeno godinu dana ranije, s tim što je generalno u većini općina došlo do blagog povećanja BDP-a nakon godinu dana. Razina BDP-a u svim općinama u 2011. godini data je u Aneksu 3, tabela 3.

Prema rezultatima istraživanja, najveće prosječne prihode po domaćinstvu ostvaruju stanovnici Širokog Brijega, oko 1.655 KM mjesečno, dok je ovaj iznos najmanji u Palama, oko 565 KM. Istovremeno, procenat domaćinstava sa prihodom manjim od 600 KM u Širokom Brijegu je 6,3%, a u Bihaću preko 40%.

Najveća prosječna neto plaća u promatranim općinama u 2012. godini bila je u Novom Sarajevu, 1.038 KM, dok je najniža prosječna plaća u Travniku, 694 KM. Ove dvije lokalne zajednice bile su na čelu, odnosno začelju liste i u istraživanju provedenom godinu dana ranije.

Najveći broj ispitanika koji je imao većih poteškoća “sastaviti kraj s krajem” je na području općina Trebinje, Pale i Foča, a upravo ove općine bile su na začelju tabele i u istraživanju provedenom godinu dana ranije. Grad Banja Luka nalazi se najbolje pozicioniran po ovom istraživačkom pitanju kako ove, tako i protekle godine.

²¹ U vrijeme finalizacije izvješća nije bilo dostupnih podataka za 2012. godinu. Za procjenu BDP-a po općinama korišćena je formula Federalnog zavoda za razvoj, gdje se kao ulazni podatci koriste broj zaposlenih i prosječna plaća u općini i entitetu, te BDP entiteta.

Najveću učestalost dugovanja (za plaćanje računa, komunalije, struja, itd.) domaćinstava imali su ispitanici na području Pala, Mostara i Foče, a najpovoljnija situacija po ovom parametru bila je u Travniku i Širokom Brijegu.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivnu kvalitetu života, maksimalno je mogao odnijeti 14,4 bodova i u tom smislu predstavlja najznačajniji od 8 setova indikatora. Spisak poretka promatranih općina prema ovom setu indikatora dat je u tabeli.

1.2. Stanovanje i lokalno okruženje

Pala,

ost ulaz

u ljzr

navanje kvalite

N

Grad/Općina	Broj bodova (max. 12)
Š. Brijeg	9,441
Banja Luka	8,302
Trebinje	7,784
Mostar	7,759
N. Sarajevo	7,529
Tuzla	6,965
Zenica	6,022
Bijeljina	5,295
Travnik	5,264
Livno	5,079
Pale	5,031
Bihać	4,55
Doboj	4,348
Foča	2,97

Najmanja vjerojatnoća gubitka posla po vlastitoj procjeni ispitanika je na području općine Tuzla, a najveća u Foči, Livnu i Palama.

Najveća proračunska izdvajanja u 2012. godini za oblast obrazovanja bila su na području općine Široki Brijeg (čak preko 18%), zatim slijede Livno (13,3%), Trebinje (10,8%) i Mostar (9,6%) a na začelju se nalaze Pale i Bihać, sa ispod 0,5% izdvajanja za oblast obrazovanja. Promatrajući generalno, u većini općina povećan je udio proračuna namijenjen oblasti obrazovanja u odnosu na 2011. godinu.

U svim promatranim općinama, izuzetno je nizak postotak onih koji su u 2012. godini imali neki dodatni vid obrazovanja (u prosjeku 17% od broja ispitanih), u vidu tečajeva, treninga, i sl., što je ipak blago povećanje u

odnosu na 2011. godinu kada je taj postotak bio ispod 15%. Od malog broja ispitanika koji su imali tečajeve i obuke, većina se odnosila na obuke vezane za sadašnji posao i strane jezike, zatim računala. Indikativno je da je vrlo mali broj ispitanika prošao obuke doškoložavanja i prekvalifikacije zavoda za upošljavanje (3,9%).

Internet svakodnevno koristi skoro 70% ispitanika na području Grada Banja Luka, dok je u Bihaću i Foči takvih ispod 15%, a čak 65% - 70% ispitanika u ovim općinama odgovorilo kako uopće ne koristi internet.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivnu kvalitetu života, maksimalno je mogao odnijeti 12 bodova. Spisak poretka promatranih općina prema ovom setu indikatora dat je u tabeli.

1.4. Struktura domaćinstva i odnosi u obitelji

Općina/Grad	Broj bodova (max. 12,8)
Banja Luka	11,443
Š. Brijeg	10,771
Zenica	10,01
Mostar	9,619
N. Sarajevo	9,274
Tuzla	8,966
Livno	8,774
Travnik	8,749
Pale	8,531
Bihać	8,275

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvaća, uključivao je samo 2 ključna indikatora, i to prirodni priraštaj stanovništva i zadovoljstvo obiteljskim životom.

Prema rezultatima istraživanja, od promatranih 14 općina, 9 ima negativan prirodni priraštaj. Među ostalima sa pozitivnim prirodnim priraštajem, najbolja situacija je u Banja Luci i Zenici, iako se u većini općina može konstatirati pogoršanje u odnosu na 2011. godinu, što je i generalni trend u većini općina u posljednjih nekoliko godina.

proračunska sredstva za zdravstvo u 2012. godini²². Među promatranim općinama u FBiH, najviša izdvajanja za zdravstvo imali su Travnik i Zenica, oko 0,4% od ukupnog proračuna općine.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivnu kvalitetu života, maksimalno je mogao odnijeti 13,6 bodova. Rang lista promatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.6. Infrastruktura

Općina/Grad	Broj bodova (max. 4,8)
Doboj	3,874
Trebinje	3,593
Livno	3,572
Pale	3,493
Š. Brijeg	3,455
Travnik	3,334
Bijeljina	3,305
N. Sarajevo	3,282
Tuzla	3,145
Foča	3,012
Bihać	3,007
Zenica	2,985
Banja Luka	2,615
Mostar	2,593

Ovaj set indikatora uključivao je (ne)zadovoljstvo sljedećim parametrima čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvalitete života građana: električna mreža, sustav vodosnabdijevanja, kanalizacija, grijanje, školski objekti, zdravstveni objekti, putovi i ulice, te internet infrastruktura, sa ponuđenim odgovorima zadovoljan, djelimično zadovoljan i nezadovoljan.

Gledano prosječno za sve promatrane kategorije infrastrukture, najmanje zadovoljstva infrastrukturom iskazali su ispitanici sa područja Mostara i Banja Luke, dok je najviše zadovoljstva infrastrukturom iskazano na području Doboja, Trebinja i Livna. Iako ispitanicima nisu izravno postavljena pitanja zadovoljstvom cijene pojedinih usluga koje imaju veze sa promatranim kategorijama infrastrukture (npr. vodosnabdijevanje, el. energija, grijanje), na temelju datih odgovora može se konstatirati da je i taj parametar utjecao na davanje odgovora u svezi zadovoljstva infrastrukturom.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivnu kvalitetu života, maksimalno je mogao odnijeti 4,8 bodova. Spisak poretka promatranih općina prema ovom setu indikatora dat je u tabeli.

²² Zdravstvo u FBiH u potpunoj je mjerodavnosti kantona, ali Zakon o lokalnoj samoupravi ne sprječava općine da u cilju poboljšanja kvalitete zdravstvenih usluga i kvalitete života građana izdvajaju sredstva za ovu namjenu. Navedena tvrdnja ipak ne sugerira općinama koje izdvajaju mala sredstva za ovu oblast da to u svakom slučaju čine, nego da sagledaju realne potrebe građana i proračunske mogućnosti i u oblastima koje nisu izravna mjerodavnost lokalne samouprave.

1.7. Životna sredina

Općina/Grad	Broj bodova (max. 4,8)
Pale	4,8
Livno	4,486
Doboj	4,392
Š. Brijeg	4,375
Travnik	4,255
Tuzla	4,093
Bijeljina	3,995
N. Sarajevo	3,987
Foča	3,976
Trebinje	3,923
Banja Luka	3,367
Bihać	2,967
Zenica	2,536
Mostar	1,981

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvaća, uključivao je samo 3 ključna indikatora vezana za životnu sredinu u lokalnom okruženju, odnosno pritužbe građana na zagađenost zraka, buku i divlje deponije.

Najviše razloga za pritužbe na zagađenje zraka imali su ispitanici na području Zenice i Mostara, a najmanje u Palama, Livnu i Širokom Brijegu. Na buku se u najvećoj mjeri žale ispitanici sa područja Mostara, gdje je istovremeno i najveći problem sa divljim deponijama. Ovakav stav ispitanika sa područja Mostara bio je prisutan i prilikom istraživanja koje je provedeno godinu dana ranije. Istovremeno, općina Pale zadržala je i osnažila poziciju lokalne zajednice sa najboljim stanjem po pitanju životne sredine, gdje 100% ispitanika nije imalo razloga da se žali ni na jedan od tri uključena parametra.

1.8. Uočeni kvalitet društva

Općina/Grad	Broj bodova
Pale	4,893
Š. Brijeg	4,549
Doboj	4,384
Foča	4,263
Trebinje	4,252
Livno	4,16
Zenica	4,135
Bijeljina	3,806
Tuzla	3,781
Banja Luka	3,774
Travnik	3,742
N. Sarajevo	3,283
Bihać	3,224
Mostar	2,816

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvalitete života građana: povjerenje u ljude, sigurno susjedstvo, sigurnost građana (opća sigurnost i sigurnost u prometu), javne usluge (efikasnost i efektivnost lokalne uprave kao servisa građana, komunalne usluge), kultura, šport i rekreacija.

Rezultati istraživanja govore da je generalno u svim posmatranim općinama niska razina povjerenja u ljude, što govori između ostalog o općoj slici bosanskohercegovačkog društva. Ipak, došlo je do blagog poboljšanja u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije, kada je samo u jednoj od posmatranih općina data prosječna ocjena iznad 5, a na skali od 1 do 10. U ovogodišnjem istraživanju, ispitanici na području općina Pale, Doboj, Foča i Široki Brijeg dali su ocjene između 6 i 7. Najniža prosječna ocjena stupnja povjerenja u ljude data je u Mostaru, 3,6.

U poređenju sa brojem stanovnika, najveći broj teških/provalnih krađa zabilježen je u Tuzli, gdje je ukupan broj teških krađa u 2012. godini nešto preko 1.300, odnosno jedna krađa na

100 stanovnika, što je ipak značajno smanjenje u odnosu na 2011. godinu²³. Skoro isti odnos je i u Novom Sarajevu, koje je istovremeno i u najlošijem položaju po pitanju prometnih nezgoda, 1860 nezgoda ili jedna na 40 stanovnika – skoro identično kao i 2011. godine. Najpovoljnija situacija po pitanju teških krađa je u Širokom Brijegu (1880 st. na 1 krađu, značajno bolje nego 2011. godine kada je Š. Brijeg također imao najbolji rezultat), ali i Trebinju i Foči, gdje je omjer 1100 odnosno 1050 stanovnika na 1 krađu. Najmanje prometnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika u 2012. godini desilo se u Palama, samo 69 nezgoda, odnosno jedna na 390 stanovnika, a ova općina je najbolju poziciju sa sličnim omjerom držala i godinu dana ranije.

Istovremeno, ispitanici su noćne štetnje kao sigurne u najvećoj mjeri ocijenili na području općina Široki Brijeg i Foča, a najlošiju ocjenu ovaj indikator dobio je u Mostaru i Novom Sarajevu, koje je zadnje mjesto na rang listi po ovom indikatoru imalo i godinu dana ranije.

Lokalna uprava kao servis građana

Administrativni aparat u svim općinama još je glomazniji i skuplji nego što je to bio ranije. Lokalna zajednica sa najvećim brojem uposlenih u lokalnoj administraciji u odnosu na broj stanovnika je Trebinje, gdje na jednog administrativca dolazi manje od 170 stanovnika. Ne zaostaje ni Foča i Mostar, sa omjerom 172, odnosno 189 administrativaca na jednog stanovnika. Godinu dana ranije, sve tri spomenute općine imale su bolji odnos nego sada. Najpovoljniji odnos među promatranim općinama i gradovima ima Banja Luka, sa 669 stanovnika na jednog administrativca. Slijede Travnik i Zenica, sa 505 odnosno 400 stanovnika na jednog uposlenog u lokalnoj administraciji. Radi poređenja, težnje razvijenih zemalja EU u kontekstu funkcionalnosti i efikasnosti administrativnog aparata idu ka 1 – 1,5 promila, odnosno 1 administrativca na 1000-1500 stanovnika.

Istovremeno, promatrane općine značajna sredstva izdvajaju za financiranje administrativnog aparata, i to u rasponu od 13,2%²⁴ kao što je slučaj u Banja Luci, do 28,5% u Bihaću. Naknade vijećnicima još drastičnije variraju od 220 KM u Livnu, do 850 KM u Banja Luci. Kada su u pitanju izdvajanja za najučestaliji vid sudjelovanja građana u procesima donošenja odluka na lokalnoj razini – mjesne zajednice, najviša izdvajanja su u općini Tuzla i čine 1% od ukupnog proračuna, dok nekoliko lokalnih zajednica (Banja Luka, N. Sarajevo, Foča i Pale) nisu planirali izdvajanja za rad mjesnih zajednica u 2012. godini.

²³ 2021 teška krađa, ili 1 krađa na 65 stanovnika

²⁴ U Gradu Doboju u 2012. godini sredstva namijenjena za primanja lokalne administracije činila su udio od 12,7% od ukupnog proračuna, ali iz razloga velikog kreditnog zaduženja koje je povećalo ukupnu proračunsku masu. u 2011. godini, u Doboju su izdvajanja za plaće administracije činila preko 30% udjela u lokalnom proračunu.

Najveću razinu zadovoljstva kod usluga koje pruža lokalna administracija (šalter sala. matična

SPISAK PORETKA OPĆINA/GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOJ KVALITETI ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svih osam setova indikatora objektivne kvalitete života, najveći indeks kvalitete života dobijen je za općinu Široki Brijeg, i iznosi 57,049, od mogućih 80,00. Najniži indeks kvalitete života dobijen je za općinu Bihać, i iznosi 41,364. U poređenju sa ranijim istraživanjem prije godinu dana, prve 3 lokalne zajednice (Široki Brijeg, Banja Luka i Novo Sarajevo) zadržale su čelne pozicije, ali je generalno prisutan trend pada vrijednosti indeksa kvalitete života u odnosu na proteklu godinu. Tako su npr. neke općine popravile poziciju na spisku poretka, ali im je vrijednost indeksa kvalitete života manja nego što je bila godinu dana ranije. Pregled indeksa za sve promatrane općine, sa uporednim prikazom u odnosu na 2012. godinu, dat je u tabeli koja slijedi.

Rang	Općina/Grad	Indeks 2013.	Indeks (rang) 2012.
1.	Š. Brijeg	57,049	57,889 (1)
2.	Banja Luka	55,675	57,516 (2)
3.	N. Sarajevo	51,937	56,084 (3)
4.	Trebinje	50,486	47,852 (10)
5.	Livno	48,673	47,35 (11)
6.	Tuzla	47,172	48,777 (9)
7.	Pale	46,225	47,333 (12)
8.	Bijeljina	45,856	49,311 (8)
9.	Mostar	45,647	53,65 (4)
10.	Travnik	45,279	49,369 (7)
11.	Doboj	43,703	44,468 (13)
12.	Zenica	43,469	53,122 (5)
13.	Foča	42,149	41,369 (14)
14.	Bihać	41,364	50,505 (6)

2. Poređenje među promatranim općinama i gradovima po indikatorima subjektivne kvalitete života

U izračunavanje subjektivne kvalitete života, korištena su 3 seta indikatora: generalno zadovoljstvo životom, komponente zadovoljstva (obrazovanje, posao, sadašnji životni standard, smještaj, obiteljski život, zdravlje, društveni život), i osobna sreća.

Na pitanje "Sve u svemu, koliko ste na skali od 1 do 10 zadovoljni svojim životom ovih dana?", najveću prosječnu ocjenu dali su ispitanici na području općina Novo Sarajevo (7,64) i Široki Brijeg (7,44), a najnižu Foča (5,54) i Trebinje (6,11). Ostale prosječne ocjene zadovoljstvom životom po općinama date su u tabeli.

Pregled prosječnih ocjena po pojedinačnim komponentama zadovoljstva dat je u tabeli koja slijedi:

Koliko ste zadovoljni sa Vašim:								
Općina/ Grad	Obrazova- njem	Sada- šnjim poslom	Sadašnjim životnim standa-rdom	Smješta- jem	Obitelj- skim životom	Zdra- vljem	Društve- nim životom	Prosjek komponenti zadovoljstva
	8,06	7,84	6,15	8,83	9,4		8,17	8,11143
Sarajevo	7,68	7,35	6,25	7,72	8,49	7,3	6,93	7,38857
Banja Luka	7,27	7,2	5,92					

Doboj	7,35	6,91	6,3	7,3	8,01	7,52	6,86	7,17857
Pale	7,45	6,29	5,94	6,91	8,23	7,7	6,7	7,03143
Tuzla	7,22	7	5,73	7,09	7,74	6,92	6,61	6,90143
Mostar	6,77	6,79	4,87	6,07	7,76	7,85	6,41	6,64571
Bijeljina	6,12	6,54	5,5	6,64	7,13	6,88	6,93	6,53429
Travnik	5,78	7,23	5,21	6,45	7,06	6,31	7,19	6,46143
Foča	7,12	6,73	4,45	6,37	7,16	6,4	6,68	6,41571
Bihać	6,07	7,77	5,77	6,27	6,65	5,83	5,8	6,30857
Zenica	5,59	7,07	4,68	5,67	7,09	5,87	6,63	6,08571
Trebinje	4,95	4,89	6,05	6,28	6,17	6,51	6,57	5,91714

Indeks osobne sreće

Općina/Grad	Indeks lične sreće (max. 10)
1. Š. Brijeg	8,75
2. Livno	7,76
3. N. Sarajevo	7,63
4. Doboj	7,49
5. Banja Luka	7,29
6. Bijeljina	7,04
7. Pale	6,98
8. Foča	6,86
9. Trebinje	6,79
10. Tuzla	6,68
11. Bihać	6,14
12. Travnik	5,89
13. Zenica	5,8
14. Mostar	5,53

Na pitanje "Označite na skali od 1 do 10 koliko ste sretni? Pri čemu 1 znači veoma nesretan, a 10 veoma sretan", najbolja prosječna ocjena osobne sreće data je na području općina Široki Brijeg, a najslabija na području Mostara (5,53), Zenice (5,8) i Travnika (5,89). Ostale prosječne ocjene osobne sreće date su u tabeli.

SPISAK PORETKA OPĆINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOJ KVALITETI ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svim indikatorima subjektivne kvalitete života, najveći indeks kvalitete života dobijen je za općinu Široki Brijeg i iznosi 25,41 od mogućih 30,00. Najniži indeks kvalitete života dobijen je za Mostar, i iznosi 17,46. Pregled indeksa za ostale promatrane općine dat je u tabeli.

Općina/Grad	Indeks subj. kv. života (max 30)
1. Š. Brijeg	25,41129
2. Livno	21,80614
3. N Sarajevo	21,79671
4. Doboj	21,51771
5. Banja Luka	21,39171
6. Pale	20,69829
7. Bijeljina	20,44886
8. Foča	19,96414
9. Tuzla	19,72329
10. Travnik	19,38429
11. Trebinje	19,35643
12. Bihać	18,54771
13. Zenica	18,40114
14. Mostar	17,46214

IV Zaključak

Kada je riječ o ekonomskim prilikama u općini Široki Brijeg, iste su se u posljednjih nekoliko godina značajno poboljšale: BDP po glavi stanovnika općine je od 2010. do 2011. godine narastao za 3,4%, a od 2007. – 2011. godine za čak 38,3%. Od 2008.-2012.godine godine prosječna neto plaća je narasla za 22%. Prosječna ukupna primanja anketiranih domaćinstava u općini Široki Brijeg iznose 1.654 KM, čime je Široki Brijeg zauzeo prvo mjesto po visini ukupnih prosječnih primanja anketiranih domaćinstava među promatranim općinama. Po broju siromašnih anketiranih domaćinstava, Općina Široki Brijeg se sa 6,3% nalazi na posljednjem mjestu od svih 14 promatranih općina.

Baš kao i u 2011.godini, kada je riječ o stanovanju i lokalnom okruženju, Široki Brijeg se po indeksu kvalitete življenja nalazi na prvom mjestu, a također se ponovno nalazi i na prvom mjestu kada je riječ o visini prosječne kvadrature stambenog prostora anketiranih domaćinstava u promatranim općinama. Anketirani širokobriježani su se također ponovno smjestili na prvo mjesto po zadovoljstvu vlastitim smještajem.

Po indeksu kvalitete življenja vezano za obrazovanje, zaposlenje i vještine i tu se Općina Široki Brijeg također ponovno smjestila na prvo mjesto, a ista je ujedno i prva po ukupnom iznosu koji se izdvaja iz Proračuna za obrazovanje.

Kada je riječ o strukturi domaćinstva i odnosima u obitelji, Općina Široki Brijeg je jedna od rijetkih općina u kojoj je već duži niz godina prisutan trend pozitivnog prirodnog priraštaja.

Kada je riječ o zdravlju i zdravstvu, zamjerka građana u sferi zdravstva ranu pi

Šport se u Širokom Brijegu, baš kao i kulturne manifestacije, u zadnjih par godina sve više razvija, a Široki Brijeg se sve više nameće kao regionalni kulturni i športski centar. Iako su anketirani građani izjavili da su uglavnom i više nego zadovoljni ponuđenim športskim sadržajima i mogućnostima za rekreaciju, te su također uglavnom zadovoljni i ponuđenim sadržajima iz oblasti kulture, isti su naveli kako nisu previše zadovoljni sa ponudom koncerata u njihovoj općini.

Kada je riječ o općoj sigurnosti građana, vezano za teške krađe, Općina Široki Brijeg je, baš kao i u 2011.godini, najsigurnija od svih promatranih općina sa najmanjim brojem krađa u odnosu na broj stanovnika.

Od svih promatranih općina, anketirani građani Općine Široki Brijeg su najzadovoljniji u čak 6 od 7 oblasti: obrazovanje, sadašnji posao, smještaj, obiteljski život, zdravlje, te društveni život. Nešto manje zadovoljni su sadašnjim životnim standardom.

Kada je riječ o subjektivnom zadovoljstvu vlastitim životom, te indeksu osobne sreće, anketirani građani su se smjestili na prvo mjesto od 14 promatranih općina.

Analizirajući sve stavke vezane za objektivnu kvalitetu života u Općini Široki Brijeg za 2012.godinu, te poredeći istu sa 2011.godinom, dolazimo do podatka da je ukupan indeks objektivne kvalitete života u ovoj općini nešto opao, i to preciznije za 0,84 boda u odnosu na prethodnu godinu, međutim sa 57,049 bodova (od maksimalnih 80), Široki Brijeg se i u 2012.godini smjestio na ubjedljivo prvo mjesto po objektivnoj kvaliteti života od 14 promatranih općina/gradova.

Unatoč tome, kada je riječ o subjektivnoj kvaliteti života, onako kako ga doživljavaju anketirani građani, u 2012.godini došlo je do rasta indeksa subjektivne kvalitete života za 2,3293 boda, te isti sada iznosi 25,4113 boda (od maksimalnih 30), te su se time anketirani građani Općine Široki Brijeg po subjektivnom doživljaju njihove vlastite kvalitete života smjestili na prvo mjesto od svih promatranih općina/gradova.

ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za Općinu Široki Brijeg

1. EKONOMSKO STANJE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Razina prihoda	Razina BDP po glavi stanovnika	0,2	10	2,14	2,14
	Prihod po domaćinstvu	0,2	10	10	10
Razina siromaštva	U odnosu na prosječan BDP	0,15	7,5	10	7,5
Dugovi domaćinstva		0,15	7,5	9,34	7,005
Subjektivno ekonomsko naprežanje		0,15	7,5	3,523	2,64225
Prosječna plaća u općini/gradu		0,15	7,5	2,15	1,6125
Indikator ekonomskog stanja			14,4* x/50		8,899

2. STANOVANJE I LOKALNO OKRUŽENJE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Vlasnička struktura		0,3	9	8,795	7,9155
Životni prostor		0,3	9	10	9
Zadovoljstvo sa stanovanjem		0,4	12	8,83	10,596
Indikator stanovanja i lokalnog okruženja			9,6* x/30		8,804

3. ZAPOSLENJE, OBRAZOVANJE I VJEŠTINE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Zaposlenost		0,4	16	7,8	12,48
Izdvajanje iz proračuna za obrazovanje		0,35	14	10	14
Uočena sigurnost posla		0,15	6	6,2485	3,7491
Obrazovanje i vještine	Korištenje interneta	0,05	2	5,131	1,0262
	Obrazovanje ili treninzi (tečajevi)	0,05	2	1,08	0,216
Indikator zaposlenja, obrazovanja i vještina			12,0* x/40		9,441

4. STRUKTURA DOMAĆINSTVA I ODNOSI U OBITELJI

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Prirodni priraštaj stanovništva		0,5	10	7,43	7,43
Zadovoljstvo obiteljskim životom		0,5	10	9,4	9,4
Indikator strukture domaćinstva i odnosa u obitelji			12,8* x/20		10,771

5. ZDRAVLJE I ZDRAVSTVO

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Kvalitet zdravstvenih usluga	Kašnjenje u dobijanju pomoći	0,6	24	6,36	15,264
Pristupnost zdravstvenim ustanovama	Čekanje na uslugu liječnika tijekom dana				
	Udaljenost od ambulate, bolnice, medicinskog centra				
	Troškovi da se dođe kod liječnika				
Broj liječnika primarnoj zdravstvenoj zaštiti		0,1	4	8,51	3,404
Izdvajanje iz proračuna za zdravstvo		0,3	12	1	1,2
Indikator zdravlja i zdravstva			13,6* x/40		6,755

6. INFRASTRUKTURA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom	Električna mreža	1	10	7,197	7,197
	Vodoopskrbni sustav				
	Kanalizacija				
	Grijanje				
	Školski objekti				
	Zdravstveni objekti				
	Putevi i ulice				
	Internet				
Indikator infrastrukture			4,8* x/10		3,455

7. ŽIVOTNA SREDINA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Životna sredina u lokalnom okruženju	Buka	0,35	3,5	9,58	3,353
	Zagađenje zraka	0,35	3,5	9,796	3,4286
	Divlje deponije	0,3	3	7,776	2,3328
Indikator životne sredine			4,8* x/10		4,375

8. UOČENI KVALITET DRUŠTVA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Povjerenje u ljude		0,1	5	6,17	3,085
Sigurno susjedstvo		0,15	7,5	6,793	5,09475
Sigurnost građana	Teške krađe	0,08	4	10	4

	Sigurnost na putevima	0,07	3,5	3,98	1,393
Komunalne usluge	Kvalitet usluga općinskih funkcija	0,1	5	4,778	2,389
	Cijena odvoza smeća	0,03	1,5	5,76	0,864
	Cijena centralnog grijanja	0,06	3	5,5	1,65
	Cijena vode za piće	0,06	3	3,74	1,122
	Kvalitet komunikacije uprave i građ.	0,04	2	1,522	0,3044
	Broj zaposlenih u lok. admin.	0,04	2	3,51	0,702
	Izdvajanje za plaće i doprinose iz proračuna za zaposlene u lok. administraciji	0,06	3	3,26	0,978
	Visina primanja vijećnika	0,04	2	8,14	1,628
	Izdvajanje iz proračuna za rad mjesnih zajednica	0,04	2	9,46	1,892
Kultura, šport, rekreacija, turizam, NVO	Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem	0,05	2,5	4,737	1,18425
	Zadovoljstvo sa ponuđenim športskim	0,04	2	6,066	1,2132

	sadržajem				
	Izdvajanje iz proračuna za rekreaciju, kulturu i religiju	0,04	2	4,66	0,932
Indikator uočenog kvaliteta društva			8,0* x/50		4,549

INDEKS KVALITETE ŽIVOTA

Set indikatora	Rang/Vrijednost		Indeks
Ekonomsko stanje	0,18	14,4	8,899
Stanovanje i lokalno okruženje	0,12	9,6	8,804
Zaposlenje, obrazovanje i vještine	0,15	12,0	9,441
Struktura domaćinstva i odnosi u obitelji	0,16	12,8	10,771
Zdravlje i zdravstvo	0,17	13,6	6,755
Infrastruktura	0,06	4,8	3,455
Životna sredina	0,06	4,8	4,375
Uočeni kvalitet društva	0,10	8,0	4,549
Indeks kvalitete života		80 (max)	57,049

Indeks kvalitete života za Općinu Široki Brijeg je **57,049** od mogućih (idealno) 80 bodova, odnosno **71,3% od maksimalnog iznosa**.

ANEKS 2 - Uporedne tabele subjektivne i objektivne kvalitete života građana

Indeks kvalitete života u općinama/gradovima BiH (po poretku)

Općina/ Grad	Set indikatora								Indeks kvalitete života (max 80)
	Ek. stanje	Stanovanje i lok. okruženje	Zaposlenje, obrazovanje i vještine	Struktura domaćinstva i odnosi u obitelji	Zdravlje i zdravstvo	Infrastruk- tura	Životna sredina	Uočeni kvalitet društva	
1. Široki Brijeg	8,899	8,804	9,441	10,771	6,755	3,455	4,375	4,549	57,049
2. Banja Luka	10,44	6,533	8,302	11,443	9,202	2,615	3,367	3,774	55,675
3. Novo Sarajevo	9,522	6,815	7,529	9,274	8,244	3,282	3,987	3,283	51,937
4. Trebinje	4,489	6,351	7,784	7,386	12,708	3,593	3,923	4,252	50,486
5. Livno	6,239	6,889	5,079	8,774	9,474	3,572	4,486	4,16	48,673
6. Tuzla	4,97	6,717	6,965	8,966	8,534	3,145	4,093	3,781	47,172
7. Pale	3,378	6,625	5,031	8,531	9,474	3,493	4,8	4,893	46,225
8. Bijeljina	5,108	6,504	5,295	5,203	12,64	3,305	3,995	3,806	45,856
9. Mostar	7,41	6,369	7,759	9,619	7,101	2,593	1,981	2,816	45,647
10. Travnik	5,713	6,667	5,264	8,749	7,556	3,334	4,255	3,742	45,279

11. Dobj	5,291	6,624	4,348	6,093	8,697	3,874	4,392	4,384	43,703
-----------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------------

5.	Livno	48,673	21,8061	7,76
6.	Tuzla	47,172	19,7233	6,68
7.	Pale	46,225	20,6983	6,98
8.	Bijeljina	45,856	20,4489	7,04
9.	Mostar	45,647	17,4621	5,53
10.	Travnik	45,279	19,3843	5,89
11.	Doboj	43,703	21,5177	7,49
12.	Zenica	43,469	18,4011	5,8
13.	Foča	42,149	19,9641	6,86

14.	Bihać	41,364	18,5477	6,14

ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korištenih za mjerenje kvalitete života

Tabela 1

OPĆINA/ GRAD	PRORAČUN 2012.	% ZDRA- VSTVO	% OBRAZO- VANJE	% KULTURA, REKREACIJA RELIGIJA	% PLAĆE LA	% RAD MZ	NAKN- ADE SO/OV (KM)
Banja Luka	177.476.000	0,7	8,14	4	13,2	0	850
Bihać	27.046.152	0,02	0,43	3,97	28,53	0,32	500
Bijeljina	54.871.687	1,5	4,7	15,2	22,9	0,33	700
Doboj	47.323.807	0,52	2,7	8,61	12,7	0,001	790
Foča	10.800.000	0,36	2,18	6,87	20,02	0	350
Livno	13.056.000	0,08	13,3	7,81	20,83	0,31	220
Mostar	54.632.584	0,25	9,6	6,7	26,8	0,04	300
N. Sarajevo	25.282.587	0	2,08	1,56	18,35	0	400
Pale	10.406.652	0,23	0,48	3,61	18,02	0	450
Š. Brijeg	8.950.964	0	18,91	7,1	24,56	0,94	350

Tabela 2

OPĆINA/ GRAD	BROJ STANOVNIKA	BROJ STANOVNIKA NA 1 ZAPOSLENU OSOBU	BR. STANOVNIKA NA 1 LJEKARA U PRIM. ZDR. ZAŠTITI	BROJ STANOVNIKA NA 1 ZAPOSLENOG U OAS
Banja Luka	227.603	3,8	956	669
Bihać	61.564	5,2	1338	219
Bijeljina	109.167	5,5	1010	351
Doboj	77.672	6,2	1.214	289
Foča	24.293	7,1	971	172
Livno	31.727	7,6	1269	338
Mostar	111.833	4,0	551	189
N. Sarajevo	73.584	3,0	799	364
Pale	26.182	5,1	1090	308
Široki Brijeg	26.359	4,1	775	307
Travnik	54.567	5,0	1.091	505
Trebinje	30.764	4,1	733	167
Tuzla	131.778	4,1	662	268
Zenica	127.296	5,0	1.298	401

Tabela 3

OPĆINA/ GRAD		BDP PO GLAVI	PROSJEČNA NETO	% NEZAROSLENI

Tabela 4

OPĆINA/ GRAD	CIJENA VODE (KM/m ³)	CIJENA ODVOZA SMEĆA KM/m ²	CIJENA GRIJANJA (KM/m ² /6 mj.)
Banja Luka	0,88	0,12	3,30
Bihać	1,1	0,11	nema cg
Bijeljina	1,39	0,11	2,75
Doboj	0,90	0,12	1,95
Foča	0,69	0,10	4,13
Livno	1,15	0,12	0,0982 ²⁵
Mostar	0,92	0,11	nema cg
N. Sarajevo	1,22	0,11	2,78
Pale	0,7	0,14	2,70
Š. Brijeg	1,11	0,13	nema cg
Travnik	0,94	0,10	3,36
Trebinje	0,85	0,13	nema cg
Tuzla	1,24	0,10	1,68
Zenica	0,47	0,10	2,80

²⁵ U Livnu se cijena grijanja iskazuje mjerenjem utroška toplotne energije (0,0982 KM/kWh)

Tabela 5

OPĆINA/ GRAD	BR STANOVNIKA	PRIRODNI PRIRAŠTA J 2008	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2009	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2010	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2011	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2012
Banja Luka	227.603	203	276	175	223	nema pod.
Bihać	61.564	-118	-234	-256	-330	-8
Bijeljina	109.167	-178	-60	-263	-337	nema pod.
Doboj	77.672	-256	-330	-191	-305	nema pod.
Foča	24.293	-75	-65	-112	-106	nema pod.
Livno	31.727	-65	-79	-41	-62	-34
Mostar	111.833	-27	-37	-19	56	53
N. Sarajevo	73.584	-92	-76	-48	52	26
Pale	26.182	-89	-69	-88	-82	nema pod.
Š. Brijeg	26.359	55	60	66	69	63
Travnik	54.567	70	54	-50	6	12
Trebinje	30.764	-37	-64	-75	-65	nema pod.
Tuzla	131.778	-74	-39	-40	-79	-9
Zenica	127.296	210	302	223	169	133

Tabela 6

OPĆINA/GRAD	BR. STANOVNIKA	BR. PROMETNIH NEZGODA U ODN. BR. STAN	BR. TEŠKIH KRAĐA
Banja Luka	227.603	1:88	1:386
Bihać	61.564	1:65	1:288
Bijeljina	109.167	1:141	1:423
Doboj	77.672	1:162	1:293
Foča	24.293	1:242	1:1056
Livno	31.727	1:97	1:474
Mostar	111.833	1:108	1:303
N. Sarajevo	73.584	1:40	1:106
Pale	26.182	1:379	1:818
Š. Brijeg	26.359	1:153	1:1882
Travnik ²⁶	54.567	1:84	1:284
Trebinje	30.764	1:111	1:1099
Tuzla	131.778	1:98	1:100
Zenica	127.296	1:68	1:151

²⁶ Podaci za 2011. godinu

Tabela 7

OPĆINA/GRAD	BR. STANOVNIKA	BR. KORISNIKA JAVNE KUHINGE	% ISPITANIKA SA ISPOD 600 KM MJESEČNIH PRIHODA
Banja Luka	227.603	990	11
Bihać	61.564	300	42
Bijeljina	109.167	235	29,2
Doboj	77.672	200 ²⁷	29,4
Foča	24.293	nema jk	28,9
Livno	31.727	nema jk	24
Mostar	111.833	464	16,4
N. Sarajevo	73.584	652	32,6
Pale	26.182	nema jk	31,3
Š. Brijeg	26.359	nema jk	6,4
Travnik	54.567	278	34,1
Trebinje	30.764	80	33,7
Tuzla	131.778	3.500	36,7
Zenica	127.296	1.726	38

²⁷ U Doboju nema javne kuhinje, ali je procjena potreba urađena od Centra za socijalni rad 200 korisnika